

Korcsmáros Györgyné

Téglák

Mint ház a téglákból, úgy épül az élet is apró történetekből. S mivel az élet írja őket, ennél szebb és tökéletesebb építmény nem is lehet. Az aranyozást az idő rakja rá.

Ilyen építmény az életem is. Fontos szerep jut benne az epizódtéglákon kívül az igazi tégláknak is. Téglagyáros unokájaként láttam meg a napvilágot a nyugati határszélen, Körmenten. Kéthetes voltam, amikor államosították a gyárat. Engem azonban ez mit sem érdekelt az édes anyamellen.

A piszkavas. Első emlékezettéglám hároméves koromból int felém. Megszületett az öcsém. Az idősebb, akit csak úgy hívtak a család: az „átok kölök”. Első napjai is erre utaltak. A bevetett ágy tetején habos-fodros, masnis pólyában megállás nélkül üvöltött. Anyám gőzfelhőben a teknő fölött pelenkát mosott. A gyerek nem adta fel. Bömbölt. Én a kissámlin ülve vártam, mikor lesz végre csend. A mosnivaló elfogyott. Öcsém még mindig erősítette a tüdejét. A pelenkákat az udvarra vitte Anyu száradni. Itt volt az ideje, hogy jó modorra tanítsam a bőgőmasinát. Először csak a cumit próbáltam a szájába tenni, de a magasra vetett ágyon nem értem el. Segítség után néztem, amit meg is találtam a kályha mellett. A jó hosszú piszkavas kínálta magát. Lábujjhegyre állva megütöttem a hangoskodót, de eredmény nélkül, mert ha lehet, még jobban rázendített.

Most már éreztem, baj lesz. Öcsém az ágy tetején, én az ágy alatt üvöltöttem. Úgy ráncigáltak ki onnét. A következményeket elmosta a jótékony feledés.

Mosóteknő. Emlékeimben mindig ott van anyám teknő fölé hajló alakja. Nyáron az udvaron mosott, közben énekelt. Templomi éneket, operettet, ami eszébe jutott. Én duzzogva krumplit pucoltam vagy a gyerekkocsit ráztam, és hallgattam, mit énekel. Bőven volt kit dajkálnom, négy fiatalabb testvérral áldott meg az ég. Akkor inkább éreztem istenverésnek, mint áldásnak ezt a bőséget. A mosás befejeztével az üres teknőt az árnyékos ház falának támasztotta Anyu. A krumpliból is étel lett, amit gyorsan eltüntetett az éhes gyereksereg. A gyárat elvették, de a család ott lakott a régi házban, a gyár területén. Igaz, csak egyszoba-konyhás lakásban, de nagyanyám és nagyapám is ott laktak a szomszédban, ugyancsak szoba-konyhában, és lakbért fizettek a téglagyárnak. Az udvar többi lakói a téglagyárban dolgozó cigány családok voltak. Bőséges gyerekcsapattal szolgált a szomszédság, amit mi nagyon élveztünk a testvéreimmel. Apám viszont gyakori pofozkodással hűtötte közös csínytevéseink hevét.

A nyarak rekkenőek voltak. Az udvart bokrok választották el a gyártól. A gyár mögött ott terpeszkedtek a téglagyári gödrök, megtelve talajvízzel. Hiába tiltás, fenyegetés, a forró nyári délutánokon minden utunk oda vezetett. A szomszéd kölyköké is. Hempergés, ugrálás a sáros vízben. No meg csónakázás. Mosóteknőben. A falnak támasztott kiszáradt mosóteknőt percek alatt

sikerült elcsenni és vízre vonszolni. Akkor aztán ahányan csak belefértünk, mind beleugráltunk. Az úszóalkalmatosság törvényszerűen felborult, elsüllyedt. Sötétedéskor nagy küszködéssel vonszoltuk partra. A teknő jól teleszívta magát vízzel, és a súlya a délutánihoz képest a többszöröse lett. Felváltva cipelte mindegyikünk. Csípett a csalán és a szúnyogok, tüske ment a talpunkba, végül mindenki feladta a cipekedést. Ilyenkor, mint egy köpenybe, belebújtam a teknőbe és a hátamon cipeltem aprókat lépegetve. A gonosz csónak pillanatok alatt véresre verte a sarkamat, legfiatalabb öcsém és húgom a hidegtől és fáradtságtól elkékült szájjal üvöltött mögöttem. Az utolsó bokor takarásából kilépve mindig ott állt Anyu a legnagyobb fakanállal felfegyverkezve. A mosóteknőtől ugyan megszabadított, de a vérző sarkam fölött ellátta a lábam szárát egy-két hurkával. Mondanom sem kell, mennyire szerencsétlennek éreztem magam. Dajkálás, cipekedés, verés. Hát nem egy mártír sorsához hasonló a legidősebb lány élete? A vízbe fulladást csak anyám ijesztgetésének tartottam, sőt, szent meggyőződésem volt, velünk ilyen nem fordulhat elő. Szerencsére nem is történt egyikünkkel sem ilyesmi. Gyorsan beforrt az ebcsont, már ami a sarkamat illeti. A mosóteknő újra vígan úszott a téglagyári gödörben, a fakanál pedig táncolt a lábam szárán. Mit bántam én. Akkor éltem a legszebb, legizgalmasabb nyarakat.

A lókolbász. Meleg nyári reggelen ki az ágyból, kócosan, mezítláb első utam a küszöb volt. Ott vakaróztam, ásítóztam, amikor menetrendszerűen felhangzott valamelyik cigány asszony hangja.

– Lilike, Bözsi, Gyöngyi. Gyüttök a piharcra? – És mentek. Jó néhány kilométert gyalogoltak be a városba, és ugyanannyit vissza. Már tíz óra felé járt délelőtt, amikor hazaértek.

Én túl voltam már az első anyai pofonon, amit sürgősen továbbadtam az öcsémnek vagy húgomnak, attól függően, melyikük állt kézre.

A továbbadott pofonért újabb megtorlás:

– Indulás mosogatni!

Ennél jobban semmit nem utáltam.

Amíg duzzogva csapkodtam az edényeket, odakintről a piacról hazatért asszonyok újabb hívó szava hallatszott:

– Pariska, Muki, Rezső. Gyertek enni!

Ilyenkor tudtam, néhány pillanat, és a szomszéd küszöbök megtelnek kócos fejekkel. Most is így történt. Mindegyik fejhez egy kéz is tartozott, ami hatalmas darab lókolbászt szorongatott.

Tömték is magukba amúgy becsülettel, csak úgy, kenyér nélkül. Ilyenkor mindig elfogott engem az irigység. Hiába voltunk mi valaha gyárosok, sohasem dőzsölhettem a bűvös küszöbön akkora darab kolbással.

– Anyu, te miért nem hozol nekünk sohasem olyan sok kolbászt, mint a Lilike meg a Bözsi? – szakadt ki belőlem a félig kérdés, félig szemrehányás.

– Elment az eszed? Képes lennél megenni a kétforintos lókolbászt, mint ezek a cigányok? Te legyél büszke arra, hogy gyáros unokája vagy. Gondolj arra, hogy ezek mind nekünk dolgoztak.

– Mit érdekel engem, kinek dolgoztak, amikor mindennap tömik magukba a sok kolbászt, engem meg éheztek.

Azért ez így nem volt igaz, mert nem éheztek, csak kolbászlakoma nem volt sohasem. Erre a kirohanásomra ha kolbászt nem is, de hurkákat azonnal kiutalt anyám a hátsó felemre. Én üvöltöttem, szolidaritásként csecsemő testvérem is rázendített. Anyám sem késlekedett a következő paranccsal:

– Ringasd a gyereket az udvaron. De nehogy felborítsd, mint tegnap, mert agyoncsaplak, te istenverése.

Ringattam, tologattam én szorgalmasan a testvéremet. A babakocsi pedig valahogy mindig közelebb került a kolbászevőkhöz.

– Már megint megverték? – kérdezték tele szájjal. Ebben az udvarban semmi sem maradhatott titokban.

– Meg.

– Miért?

– Mert ilyen kolbászt akartam vetetni.

– Nem kapsz?

– Nem – bógtem el magam, mint egy mártír, sőt annak is éreztem magam.

– Majd én adok neked, ha nekem adod a cicás poharat – ajánlotta fel Pariska. (Mariska volt a tisztességes neve, de mindenki Pariskának ismerte.)

Döntenem kellett. Nagy kincs volt a cicás pohár. Senki sem tudta, honnét származik. Csak megjelent a gyerekek közt a csorba pléh pohár, amelyre egy fekete és egy fehér macska volt festve. Igazi tulajdonosa nem volt. Mindig az birtokolta, aki el tudta lopni a másiktól. Most az én tulajdonomat képezte immár két napja, de csak azért ilyen hosszú ideje, mert én nem vittem ki játszani, hanem az ágy alatt őriztem.

Döntenem kellett. Kolbász vagy pohár. Majd a szívem hasadt meg a pohárért. Gyorsan megvigasztaltam magam.

– Úgyis visszalopom – és már hoztam is a poharat.

Ők meg a kolbászt.

A fejedelmi kolbászevés az udvar végében, az orgonabokor jóságos takarásában esett meg. Én szó szerint zabáltam a lókolbászt, a cigány gyerekek pedig gyönyörködtek a cicás pohárban.

Nem sokáig. Még aznap visszaloptam. Szó szerint jóllakott csecsemőként hajtottam álomra a fejem. Gyomromban a rég áhított kolbász, ágyam alatt a cicás pohár.

Szegény anyám úgy ment a sírba, hogy nem is sejtette, milyen cigány a lánya.

Nagyapám. Apám állandóan „nevelt” minket, ami abból állt, hogy kiabált, tiltott, pofozott (de tudom, szeretett is minket). Apai nagyapám – akit csak Papának hívtunk, és övé volt a gyár – soha nem kiabált és pofozkodott, mégis tartottunk tőle, és eszünkbe sem jutott becsapni. Magas, szikár ember volt hatalmas fehér bajusszal. Később, nagy könnyörgésekre, mellig érő szakállt is hagyott. Abban az időben rajta kívül senkinek sem volt szakálla Körmenten. A saját téglagyárában a régi munkásai között mint téglaegető dolgozott a kemencén. Nem mutatta sohasem, hogy fáj neki a gyár elvesztése. Apám annál inkább. Állandóan a „rendszer” szidta; illetve addig, amíg a Papa rá nem ripakodott:

– Andor, hagyd abba! – Az „Andor” ilyenkor mindig abba is hagyta. Én magamban nagyon örültem, amikor láttam, apám fél a Papától. A régi munkásai, a cigányok az államosítás után vele együtt dolgoztak, de továbbra is kezeit csókolomot köszöntek neki és Franci úrnak szólították. Azt hiszem, ez nagyon jólesett neki. Ha a kemencén volt, soha nem engedte meg, hogy felmenjünk hozzá. Azt mesélte, volt egy kis testvére, aki épp hogy csak megtanult menni, és nem figyeltek rá, felment a kemencére, ahol beleesett a kapszliba. El sem tudták temetni, mert hamuvá égett. Kapszlinak azokat a gömbölyű lyukakat nevezték, amelyeken keresztül a szemet szórták a tűzben lévő nyers agyagtéglára. Így táplálták azt a forró tüzet, ami a sápadt agyagtéglából szép piros téglát égetett.

Megvolt ennek a tudománya, mert a téglát is el lehetett égetni. Ilyenkor nem piros, hanem fekete lett, és könnyen tört. Ezt az elégetett téglát bikának nevezték. Nagy szégyen volt, ha valaki bikát égetett.

Ha a kemencére nem is engedett fel minket, a gyár területén, amikor már mindenki hazament, sokat sétált velünk, és mesélt, mesélt.

Néha belebotlottunk olyan téglába, amelyiken még a család nevének kezdőbetűje is rajta volt. Ezeket összeszedtük és hazavittük, mert ezek „az ősök emlékei” voltak. Egyet még mindig őrzök én is. Igaza lett a Papának. A gyárat már rég lebontották, csak az a darab téglá maradt a család nevének kezdőbetűjével, de nekem drága kincs.

Sonkáért dődölle. A gyárban több épület volt, amit elvettek „tőlünk”. Azért mondom így, mert nagyapám mindig ekképp beszélt róla, és így maradt meg bennem. Az épületeket szoba-konyhás lakásokká alakították át. Minden családnak egy szoba jutott, függetlenül a család tagjainak számától. Így mi is egy ilyen kis lakásban éltünk. A ház végén azonban egy kétszobás lakás maradt, ahová a téglagyár gépésze költözött. Három gyerekük volt, olyan korúak, mint a testvéreim. Építettek ólakat, és az asszony a disznókat piros, magas sarkú cipőben etette, utána lerúgta, és az udvaron az ajtó előtt hagyta. Rettentően elegánsnak tartottam. Sokszor beleléptem, és az udvaron, ha senki nem látta, abban klaffogtam, illegtem-billegtem. Királynőnek képzeltem magam. Az új gyerekekkel hamar összebarátkoztunk, annál is inkább, mert volt hintalovuk, háromkerekű biciklijük, bűgőcsigájuk, amiket mi addig csak messziről láttunk. Megengedték, hogy a testvéreimmel játszunk a kincseikkel. Ámulva nézték, amikor egymást tépve, visítva harcoltunk, ki, melyik játékot birtokolja.

Apránként kiderült, az újonnan érkezett gyerekek sem angyalok. Vagy tőlünk tanulták a csibészséget? Mindenesetre reggelente nagy patália hangzott a konyhából. Az anyjuk kiabált:

– Addig nem mész ki, ameddig a tányérodon egy morzsa van! Mire bejövök, elfogyjon! – és az anyjuk a piros cipőben ment disznót etetni. A konyhából pedig, mintha nyúznának valakit, felhangzott a visítás. Nyár lévén a konyha ablaka tárva-nyitva. A testvéreimmel odasettenkedtünk, belestünk óvatosan, ki öli az Öcsikét? Öcsike a konyhaszekrény és a fal közötti sarokban hanyatt feküdt, lába mint a cséphadaró kalimpált, közben azt visította:

– Nem köll, nem köll!

Ami nem kellett neki, az a tányéron lévő szép piros sonka és a meleg forralt tej volt. Halkan, majd hangosan szolongattuk, mire magához tért a hisztériából.

– Add ki a kaját, majd mi megesszük! – Pillanatok alatt elfogyott a sonka piros része (a zsírosát a mindig sarkunkban lévő Bobi falta be). A forralt tejet mi is utáltuk, mikor már megfőlősödött, ezért azt a fal mellé lötytintettük. A szép ibolyás csészét beadtuk az ablakon, és már kiabáltunk az ólak felé:

– Ilus néni, az Öcsi megevett mindent, most már kijöhet?

– Majd bemegyek, megnézem! – Mi is néztük az ablakból. Fel sem tűnt az Ilus néninek, hogy csemetéje milyen tisztán, egy morzsa nélkül evett meg mindent. Nekünk nem volt soha sonkánk otthon, és nem értettük, hogy lehet valaki ennyire idióta. Ráadásul Öcsike délben ott ült a hűgával a küszöbön, és velünk együtt tömte magába a nagylábasból a mi ebédünket, a dödöllét. Ilus néni szidta a gyerekeit, mert csak annyi eszük van, hogy a pörköltet dödöllére cserélik, Apu meg üvöltözött, hogy micsoda „cigány tempó, nagylábasból, küszöbön enni”. Beszélhetett, ott és akkor ettem a legfinomabb ebédeket a küszöbön. Az Öcsike azóta gazdag svéd állampolgár, de ha hazajön, ő is mindig emlegeti, és vidáman idézi a régi mondásunkat:

– Dödölle, höntörög a téglagyári gödörbe!

Pöttyös Panni. Elsős voltam, amikor karácsonyra a „kötelező” alvós baba mellé a Jézuska a Pöttyös Panni című mesés könyvet is odatette. Még nem ismertem minden betűt, de egy-két szót már ki tudtam olvasni, és volt olyan szó is, amelyikben csak egy betűt nem ismertem. Ezt megkérdeztem Anyutól, és lassan minden betűt megtanultam. Mire vége lett a karácsonyi szünetnek, ismertem minden betűt, kiolvastam a Pöttyös Pannit, és bárhol, bármit el tudtam olvasni. A könyv írójával nem sokat törődtem, és vagy harminc évig nem is tudtam, ki írta, annak ellenére, hogy nagyon sok Pöttyös Panni-könyvet vettem később a gyerekeimnek. Lehet, hogy csak az én emlékezetemben volt annyira szép az első könyv, de ezek az új kiadások valahogy sosem tűntek olyan szépnek. Amikor Szepes Mária könyveit kezdtem falni, megdöbbsentem, amikor azt olvastam, ő az írója első és kedves olvasmányomnak. Ő tanított meg olvasni! Elrohantam a könyvtárba, és a biztonság kedvéért megnéztem a könyveken, de tévedés kizárva, az író Szepes Mária. Lám, Mária néni nemcsak az első olvasótégla az életemben, hanem azóta is segíti életem falát rakosgatni. Köszönet érte, Mária néni!

Cigarettaakingő. Még csak második voltam Berkiben, amikor színházjegyet árult a tanító néni. Az előadás bent a városban volt, ami Berkitől három kilométerre van. Az osztályból csak én vettem jegyet, de nekem is keményen meg kellett érte küzdenem. Még az Öcsike-trükköt is bevettem, földhöz vertem magam. Két pofon a hiszti miatt, utána jött a pénz a jegyre. Kiöltözve, egyedül, de nagyon büszkén mentem a városba színházba, életem első színházi előadására. Az előadás szereplői körmendi amatőrök voltak. Erről én mit sem tudtam, csak az irigységtől majdnem megpukkadtam, amikor a cukrászda eladónóját ismertem fel a színpadon, lovaglórúhában, a kalapján hosszú sállal, miközben elegáns szipkából füstöt eregetett és azt énekelte: „Kis cigaretta, valódi finom...” A dal kicsi korom ellenére teljesen lenyűgözött, és mivel az előttem ülőktől alig láttam valamit, a lábaimat felhúztam a szék ülőkéjére, és a támlájára ültem. A zene annyira elandalított, hogy elfelejtettem egyensúlyozni,

és a székkal együtt beleborultam a mögöttem ülő, rettenetesen kövér hölgy ölébe, aki olyan kövér volt, hogy még a borulás zaját is felfogta. A hölgy is el lehetett varázsolva, mert székestül visszaállított, de a szemét le nem vette a színpadról.

Később a Szív küldi műsorában sokszor hallottam, és meg is tanultam a dalt. Tizennyolc éves koromig színésznő akartam lenni, csak azért, hogy lovaglóruhában, hosszú szipkával eljátszhassam a Lili bárónőt. Nem lettem színésznő, de a varázslat megmaradt, és egy amatőr előadáson megrendeztem a Lili bárónőt. Helyettem a lányom játszotta Lilit. A varázslat is működött. Egy egész falu andalodott a dalokon. Csak szék nem borult fel egy sem.

De csak azért, mert én végigálltam az előadást.

Lárai Eszter

(elgáncsolnak a fiúk)

*elgáncsolnak a fiúk a téren
kiteszik a lábukat
kiteszik farkincájukat
üres zsebemben kotorásznak
mutogatják üres zsebeiket
kipakolják az összeset
az úrt mutatják úgy tornyosul
futok mint vessző a bátan
bátam beroskad pillantásuktól*

(fiúk)

*fogd meg a mellem
ugye szép
fogd meg a combom
ugye szép
fogd mindenem
most a tiéd
siessünk mert
röpke a pillanat
a gonosz manó
hamar rátalál
kiszúrja a luftballon
szívét*

(mért nem)

*mért nem
mért nem bussantottál
órjás szárnyaiddal
mért nem
nem kaptál csőrödbe
vittél volna el
vittél volna oda
bol madár se jár
apa, bol voltál*

Pásty Júlia

Nászéjszaka

(Részletek)

Szilveszter napján, tizenkét éves voltam akkor, nagypapám jött hozzánk vendégségbe. Nekünk hiába volt három szobánk, mindig csak egyet használtunk. Kályhánk is csak ebben az egy helyiségben volt. Ilyenkor úgy oldotta meg anyám, hogy az ágy végébe ágyazott a padlóra. A saját ágymat meg átadtam a vendégnek, nem tudtam felfogni, miért kell vendégségbe menni és elvenni más fekvőhelyét. Ott feküdtem a padlón szilveszter éjszakáján is, és reggel ébredéskor véres volt a lepedőm. Nem szóltam semmit, csak megemeltem a dunnát, hogy látsszon a véres folt. Nemsokára anyám hívott, Acita, gyere! Sírva fakadtam. Azt mondta anyám, most már nagylány vagyok. Azért nem beszélt erről, mert nem gondolt arra, hogy ilyen fiatalon megkapom. Ő tizenhat éves korában kapta meg. Ekkor elmondta, hogy ez a vérzés minden hónapban így lesz. Anyagból varrt betéteket adott nekem, hogy ezeket kell használnom, és addig, míg tart a vérzés, nem szabad mosakodni. Még büdösebb lettem, mint előtte, mert ha szombatra esett a vérzés, akkor kimaradt egy hét a fürdésből. A szőreimen megszáradt vércsomókat esténként szedegettem titokban, talán így kezdődött a maszturbálás, olyan jó volt simogatni magam, és aztán már szinte minden este alvás előtt a kezem, az ujjaim az ágyékomban találtak megnyugvásra.

Keszégen csak egy gazdag ember volt tizenhét hold földdel, ez volt a földmaximum. De a gazdagság nem látszott rajtuk, valószínűleg csak jobban étkeztek. Egy özvegy doktorné élt a faluban, akinek zsidó volt a férje: ő be sem fejezte az egyetemet, de mi mégis doktornőnek neveztük, hisz ő volt a falu orvosa. Egy gyógyszerár volt a faluban, benne egy gyógyszerésszel, volt egy óvó néni, néhány tanító néni, tanító bácsi és egy matektanár. Ezenkívül volt néhány iparos: cipészmester, kovácsmester, szobafestő, asztalos, néhány varrónő, egy rádiójavító. A falu egyetlen kendergyárában szegény, özvegy asszonyok dolgoztak, és földtelen emberek.

Nagybátyám volt a falu polgármestere, neki volt érettségije.

Ebben az időszakban volt az ötvenhatos forradalom. A Szabad Európát hallgattuk titokban. Nem volt még akkor mindenkinek rádiója. Alig vártam az estét, hogy a tejeséknek elmondjam a napi híreket, Pesten forradalom van, és áldozatai is vannak. Bárki jött hozzánk, apám mindenkinek erről beszélt, sajnálta az egyetemistákat, akiket megöltek az oroszok. Emlékszem, könnyezett a meghatottságtól. Azt, hogy Magyarország szomszédos Jugoszláviával, arról az egyetlen tévről tudtam, ami apám műhelyében állt, de hogy mi magyarok miért nem élünk abban az országban, arról nem volt tudomásom.

***

Kezdett kitágulni a nézőpontom, de csakis falusi viszonylatban. Eljött az ismerkedés újabb korszaka, nemcsak a körülöttem élők és a történések miatt, hanem a saját testem megismerése is. Hosszan álltam a tükör előtt, néztem a

hajam, és akkor vettem észre, hogy nem minden embernek egyforma a homlokán a haj kiindulási formája, a színe, a sűrűsége. Nézegettem a szemem színét, gondosan figyeltem a szemöldökömet és így értelemszerűen minden ember szemét, haját, testét, óriási különbségeket fedeztem fel. A számat nem láttam elég pirosnak, a fejem kerek volt, a nyakam lehetett volna hosszabb is. Legnagyobb meglepetésemre az egyik fülem kisebb volt a másiknál, olyan begyűrődött volt a széle, állandóan igazítottam a hajam, hogy ki ne látsszon. A derekam nem volt elég karcsú, százszor beszaladtam a szobába megnézni, vajon változott-e az alakom. Aztán, ahogy kezdtek nőni a melleim, úgy karcsúsodott a derekam. Az osztályban rajtam kívül még csak egy lánynak volt a bugyibetegsége. Ágnesnek a nővére mesélte, hogy van nekünk szűzhártyánk, ami majd egyszer ki lesz lyukasztva. Valamikor a lányok saját maguk végezték ezt a műveletet a templomban, miközben ráültek valami kemény tárgyra. Azt viszont nem tudta megmondani, most hogy történik. A folytatást már tudta, a férfi beteszi a nőnek, és abból lesz a gyerek. Minden gyereket úgy csinálnak, és nincs semmiféle gólyamese. Megkerestem a szűzhártyámat, és félttem attól a tárgytól, amivel ki lesz lyukasztva. Anyám mellét kívántam látni, vajon milyen egy igazi, nagy női mell. Egyszer sikerült is benézni a blúzába lehajolás közben. – Anyu, viselsz melltartót? – kérdeztem tőle. – Miért fontos azt neked tudni? – kérdezte meglepetten. Szabad időmben a szekrényeket kutattam, míg rátaláltam egy melltartóra a szekrény belsejében. Maris is keresgélt otthon, ő meg védőgumit talált a szekrény polcain. Azt mondta, ezt az apja használja baszás közben. Az meg mi? Ekkor elmondta, hogy a férfi beteszi a már kilyukasztott szűzhártyán keresztül a micsodáját. Azt a nagyot – mondtam neki –, amit én a szomszéd embernek láttam, amikor kivette a kertben pisilés közben? Most már meg kell figyelni, vajon az én szüleim is basznak? Minden este fél nyolckor feküdtem le az öcsémrel, és mikor a szüleim megérkeztek, én addigra mindig aludtam. Egyik alkalommal azt hazudtam anyámnak, minden lelkiismeret-furdalás nélkül, hogy félek a sötétben, és kértem, a villanyt hagyja bekapcsolva. Azt mondta apám, akkor égjen a lámpa, ha fél a lány! Így már könnyebb volt várakozni, de anyám jött ellenőrizni, hogy alszom-e, nehogy hiába fogyasszuk az áramot. Amikor úgy gondolta alszom, elkapcsolta a villanyt. Hallgattam mert ha elárulom ébrenléteimet, akkor biztos nem fognak kefélni. Mindennap megbeszéltük az újabb fejleményeket az iskolában. Az egyik lánynak már sikerült kihallgatni a szüleit, micsoda ágycsikorgás közepette, különleges hangok hallatszottak. Minden este türelmetlenül meresztgettem a szemem, virrasztottam, csakhogy már megérjem a nagy eseményt. Egyszer sikerült ébren maradnom, jöttek is a szüleim, de mindegyik a saját ágyába feküdt, és nem történt semmi. Hosszú ideig kellett várni a megfelelő pillanatra, mire egyszer anyám átment apám ágyába. A fülem, mint egy nagy kaput, kitártam, csak hogy mindent halljak. Csalódásomra semmi jajgatás és ágycsikorgás nem volt. Rövid idő múlva anyám visszament a saját ágyába. El is mondtam az iskolában, hogy nem volt érdemes hetekig virrasztani, az én szüleimnél nem volt semmi zaj, és nem tartott sokáig. Így lepleztem le a szüleimet.

A falu szigorú, elavult törvényei és szokásai szerint éltünk. Kizárólag szabályok szerint, meghatározva a szabad és tilos cselekvéseket, kötelességeket.

A kiszolgáltatottság gyalázata és a tudatlanság jellemezte gyerekkoromat. Létezésünket az ösztöneink vezérelték. Azt hiszem, minél korábban megtaníttuk gyerekeinket a valóságra vagy a valóság felismerésére, annál értékesebb lesz az életük. Képesek lesznek felmérni a helyzetet, a jó és rossz élményeket, a győzelmet, a kudarcot. Nekem ebben óriási késésem volt. A gyermek ki van szolgáltatva a szülő kedvének, butaságának, elmaradottságának, világi felfogásának. A kiszolgáltatottság falun maximális. Úgy éltem, hogy nem volt szekrényem, egy polcom sem, nem volt saját tányérom, se poharam. Minden falat kenyeret kérni kellett, nem szerettem az ételek ízét és a falu szagát. Talán az a néhány ruha, amit használtam, az volt a sajátom, de az sem tetszett nekem, se a színe, se a hossza, se a formája. Az öltözködésben is kizárólag anyám véleménye érvényesült. Ha volt egy saját ötletem, azt máris elhárították, ne így, hanem úgy vagy amúgy. Az emberi élet legnehezebb szakasza a gyerekkor.

Sokáig nem találtam meg létezésem miértjét, nem tudtam magammal mit kezdeni, csak úgy, mint egy tárgy hányódtam a szüleim között. Miért kell nekem Keszégen élni? És miért abban a házban? És miért ők a szüleim? Olyan jó lett volna valakivel erről beszélgetni, de szüleimnek arra nem volt idejük. Nem éreztem jól magam abban a faluban. Utáltam a ragadós légyfogón az elpusztult legyeket nézni, kínos volt a naftalinos ruhák illata. A saját bűzömet fokozatosan elviseltem, néha még kedveltem is, de az idegen bűzt nem tudtam soha az életben elviselni. Nyári melegben, ha zsúfolt buszon utazom, és az emberek megemelik a kezüket, hogy kapaszkodni tudjanak, gyermekkorom soha nem felejtett bűzei jutnak eszembe. Menekülök tőlük, hogy örökre elfelejtsem.

A lét alapkérdéseit vagy alapfeltételeit, a jóságot, a szeretetet, a becsületet, a másság elfogadását nem otthon tanultam. A szülői házban csak munkára tanítottak és szófogadásra, ami egyben alázat volt. Semmiféle kibontakozásra nem volt lehetőség, ha véletlenül egy lánynál észre is vettek valami hajlamot valamihez, azt nagyon gyorsan elnyomták, visszafojtották, nehogy véletlenül észébe jusson tanulni. Egy lánynak nem volt szabad fütyülni sem, mert akkor sír a Szűz Mária. Nem érdekelt a sírása, fütyörésztem, úgy, mint a fiúk, ha már nem énekelhettem, mert botfülű voltam.

Anyám sokat mondogatta, nekem milyen jó életem van, járhatok iskolába, mert ő csak tizenkét éves koráig tanulhatott. Hat osztálya volt, és aztán elment szolgálni. Míg iskolába járt, kesztyűje sem volt, az anyjuk minden reggel krumpelit sütött, ezt tették a zsebükbe, így melegítették a kezüket. Mert nekem már van kabátom, kesztyűm, és mehetek nyolc évig iskolába. Anyám valóban gyerekként elhagyta a szülői házat, és elment az urakhoz szolgálni egészen férjhezmenetelig. Reggel ötkor kelt, a család minden tagjának fényesre tisztította a cipőjét, mosott, főzött, takarított. Keveset kapott enni és ritkán láthatta a szüleit. Mindig fázott, mert vékony volt a dunnája, és itt vagyok én, akinek megvan mindene. Megvolt mindenünk, mert ami volt, azt véltük mindennek. Anyámról csak ennyit tudok, nem szívesen beszélt az életéről. Apámról is alig tudok valamit, pedig nyolcvanegy évig élt. Voltak olyan esték, amikor a háborúban való részvételéről mesélt apám, ahogy az árkokban védte magát, pedig nem is volt a háborúban. Arról is beszélt, hogy milyen sokat dolgozott Erdődön az apja szőlőskertjében, míg bátyja gimnáziumba járt. Ősszel őrizte apja viskóját, kerepeléssel riasztotta a madarakat. Bátyjának követ csomagolt egy szatyorba, és az olyan hülye volt,

hogy cipelte haza. Legénykorában leszedte a cégtáblákat és kivitte a temetőbe. Apócán a gyárban ő volt a mindenes, mindent ő intézett. Valószínűleg apám egy tartalmasabb életet kívánt magának, sok élménnyel, ami nem teljesült, és ezért mesélt elképzelt, be nem teljesült vágyakról.

***

Szüleim nem támogattak a tanulásban, hisz előttem a család nőtagjai közül, senki nem tanult. Ez csak az én bánatom volt. Anyám talán örült is, hogy nem sikerült a felvételi, mert azután mindig otthon voltam és dolgoztunk. Minden munkára megtanított anyám, amit egy falusi lánynak tudni kell. A főzést, a takarítást, a mosást, az állatok etetését, a kacsa tömését, tehénfejést, megtanultam babot szítálni, szappant főzni, falat tapasztani és meszelni, palántát nevelni, kapálni, kukoricát szedni. Azt hitte anyám, majd én is úgy élek, mint ő és az ő anyja.

Szabad időben táncolni tanított anyám, amihez nekem semmi kedvem nem volt. Új ruhákat kaptam, apám csinálta a szandálokat, cipőket, és elindultunk a kocsmába. Ott árulták a lányokat. Ez volt az ő céljuk is, férjhez adni a lányukat. Tizennégy évesen, minden szombaton este kocsmába mentem anyám kíséretében. Felvettem azt a ruhát, amit anyám előkészített. Ő is ünneplőbe öltözött.

Keszégen két kocsmá volt, az iparos- és a parasztkocsmá. A terem bejáratánál néhány zenész muzsikált, harmonikára emlékszem és szaxofonra. Biztos volt más hangszer is, mert nem csak ketten muzsikáltak. Anyám élvezte a zenét, mert ő nagyon szeretett táncolni. A kocsmá nagy termét körbeülték az asszonyok. Előttük az első sorban a lányok foglaltak helyet, és várták, hogy felhívják őket a fiúk táncolni. A legények egy külön teremben voltak, mi nem láthattuk őket, viszont ahogy megszólalt a zene, jöttek, mint fényre a bogarak. Miskával együtt tanultunk táncolni. Minden elhibázott lépést láttak az asszonyok, és mutogattak is a táncosokra. Így táncoltunk mi órákon keresztül, úgy éjfél tájban volt a nőválás. Én Miskát kértem fel, hisz mást nem is nagyon ismertem, a fiú osztálytársaim még fiatalok voltak a táncrea. A mulatság után Miska hazakísért. Ez úgy volt, hogy mi mentünk elől, és anyám jött utánunk. A házuk előtt elköszöntünk egymástól, ez jelentette az udvarlást.

Az egyedüli szórakozás a kocsmába járás volt; ott éppen a meglevő szabad helyre ültünk, és a mellé, aki ott volt már. Miskával továbbra is együtt táncoltunk szombat esténként. Ő volt az egyetlen ember, akivel beszéltem, szüleimen és öcsémén kívül. Miska Zomborban volt lakatosinas, úgyhogy nem is volt egész héten Keszégen. Képeslapokat és leveleket küldött nekem, szerelmes verseket. Az első képeslapra válaszoltam. A következő levélben megköszönte a rózsát. Anyám azt kérdezte, miféle rózsá, nem mondtam meg neki. Anyám minden levelemet kibontott, és ő olvasta először. Ha volt időm, átmásoltam a szöveget, mert anyám minden levelet gondosan elégetett. Akkoriban kaptam egy névtelen levelet is, illetve kettőt egymás után. Valaki arra figyelmeztetett, hogy ne járjak a Miskával. Sok mindent írt róla, csupa negatív dolgot. De már csak arra a figyelmeztetésre és jó tanácsra emlékszem, hogy gyenge a látása. Idős korára majd vakon vezethetem. Anyám gyorsan eltűzelte ezt a levelet is.

Egyszer a kocsmában egy ismeretlen fiú felhívott táncolni. Beszélgetésünk során kiderült, hogy Doroszlóról érkezett. Nagyon megtetszett nekem a táncosom, de azt hiszem, én is neki. Egész este táncoltattott, jól éreztem magam, a

tánc után hazakísért. Mint utólag kiderült, Miska megfenyegette. Azt mondta neki, foglalt vagyok, és eszébe ne jusson velem többet találkozni. Különben anyám megelégtelte a dolgokat, valószínűleg a levél is hatott rá, és azt mondta, mondd meg Miskának, jöjjön másfél év múlva, most még kislány vagyok. A következő szombaton a kapunk előtt, anyám parancsára közöltem Miskával. Ő eleget tett a kérésnek, már a következő szombaton nem hívott táncolni. Ekkor teljesen egyedül maradtam, se fiú, se barátnő. Pistát se láttam a kocsmában. Ezek után közöltem anyámmal, többet nem megyek táncra, nem ülök ott egyedül.

***

Éjjel-nappal csak azon törtem a fejem, hogy menjek el innét valahova egy városba. Nem maradhatok itt tovább, már a falu bűzét se tudom elviselni. Utáltam a tehén tőgyét mosni és fejni, bűdös volt a tehén is, meg a tej is. Csak menni innét messzire, hogy elfelejtsem ezt a falut. Azon gondolkodtam, mi fájna apámnak a legjobban, ami arra készítené, hogy mégis elengedjen iskolába. Szerintem, ha szolgálni mennék, azt nem tudná elviselni. Iparos lánya szolgálni megy a városba? Az nagy szégyen lenne a faluban, mindenki arról beszélne és elítélné a szüleimet. Vacsorázás közben közöltem apámmal a hírt, őszre elmegyek szolgálni valamelyik városba. Akkor azt mondta apám: „Egy iparos lányának szégyen a szolgaság. Megvan mindened, nem mész sehova!” De megyek, ha nem engedtek, akkor is elmegyek, a beleegyezésetek nélkül. Úgyis elmegyek! Megyek szolgálni! Apám nem üthetett meg, mert elszaladtam. Kijött ő a műhelyből kezében a lábszíjjal, de lassú volt a mozgása és sántított, mire felkelt és megindult, én már kint voltam az udvarban. Így futottunk körbe-körbe. Megindultam a tizenkét méter hosszú gangon, a végén bekanyarodtam a virágoskertbe, majd a szomszéd ház oldalán szaladtam, megkerültem a füstölőt, és pillanatok alatt újra a gangon voltam. Apám csak egy-két kört tett meg, aztán elfáradt és feladta. Bűdös kölök, mondogatta. Ha kuncaft volt apámnál, beálltam a műhelyajtóba, és onnét kiabáltam: Szolgálni megyek, ha nem engedtek iskolába! Nem volt mit veszítenem, most már nem fognak térdeltetni, se megpofozni, mert elszaladok. Kitartóan mindennap azt mondogattam apámnak, reggel, délben és este, amikor találkoztunk, őszre megyek szolgálni. Csak a napokat számoltam, mikor jön haza anyám és öcsém. Érkezésük után apám újságolta, hogy a lány szolgálni akar menni.

Azt hiszem, mi voltunk az első generáció a faluban, aki nem nyugodott a sorsába, nem akartunk úgy élni, mint a szüleink. Keszégen abban a beszűkült falusi világban, még nem tudtam, hogy a világ tág és kimeríthetetlen. Talán az ösztön hajtott kifelé, mert csak menni akartam, menni valahova máshova. Előbb céllal, amikor gimnáziumi felvételtre készültem, később már céltalanul, csak el onnan.

Néhány nap múlva megtörtént a csoda, anyám elutazott és talált nekem egy helyet, ahol varrni tanulhatok. A szakmunkásképző iskola, ami szüleim választása volt, jobbnak bizonyult, mint a falusi munka. Apám is belenyugodott, és azt mondogatta, egy iparosember soha nem éhezik.

***

Egyszer az utcán Kocsis Pistával találkoztam. Nagyon tetszett, hisz jóképű fiú volt. Magdussal kilestük, hol lakik. Fűtүүлésünkre kijött az emeletes ház er-

kélyére és elhívott moziba. Jött velem Lenka néni is és Magdus. A filmre nem emlékszem, csak arra, hogy Pista megfogta a kezem. Ez valami csodálat volt, hisz ő volt az első fiú, aki megérintett. Miskának is fogtam a kezét tánc közben, de ott semmit sem éreztem. Ugyanúgy, mint amikor egy tárgyat tart az ember a kezében, vagy amikor az ember a saját két kezét összeteszi, akkor sem mozdul meg benne semmi. Pista érintése valami más, addig ismeretlen érzést váltott ki.

Lenka néni a filmnézés utáni napokban elmesélte saját életének rövid történetét. Volt ott néhány elmaradott falu, ahol nagy sötétségben éltek az emberek. Ő csak öt évig járt iskolába, majd szüleivel dolgozott a mezőn. Tizenöt éves korában férjhez adták; az esküvő után egy kocsira tették az ágycsészét, a ruháit, az ágyneműt, és elvitték a férje szüleihez. Az ifjú férj tüdőbajos volt, köhögött, és Lenka néni nem akart vele aludni. Napközben játszott, hintázott a gyerekekkel. Néhány hónapi unalmas idő után meglátogatta a szüleit, és többet nem akart visszamenni a férjéhez. A férj nemsokára meghalt, és ő szűz özvegyasszony lett. Évekkel később találkozott Gyuri bácsival, nagy szerelem szövődött köztük és összeházasodtak. Különben az emberek elítélték őt, mert elvált asszonynak számított. Tíz évet laktak Doroszlón, ahol a férje megcsalta egy özvegyasszonnyal. Lenka néni megijedt, mert akkor már megvolt a három gyerek. Gyorsan döntött, eladták a házukat és városba költöztek. Így megszakad a kapcsolat férje és a szeretője között. Különben Gyuri bácsi a városban is talált barátnőt magának, habár szerette a családot és a feleségét is. Láttam én Lenka nénit csendben sírdogálni a kapuban. Állt és várta haza a férjét, mint oly sok asszony ezen a földön, de soha nem hallottam veszekedni őket.

Lenka néni elmesélte, hogy anyámnak volt egy nagy szerelme, de nem lett belőle házasság. Így ment anyám férjhez huszonnégy évesen apámhoz, hogy ne maradjon vénlány. Nem akart gyereket szülni, aztán hat év után csak megszülettem.

Születésnapomra Lenka néni sütötte nekem az első tortát, mert azt hitte, otthon is kaptam.

Anyám évente egyszer eljött szülői értekezletre. Apám viszont a három év alatt csak egyszer. Szégyenlős, dadogós ember volt, szerbül is gyengén beszélt, de nagyon jó cipézmester volt.

Egy szombat délután hazamenet a sínbusz végén ültem, amikor is egy másik sínbusz indult az ellenkező irányba, annak az utolsó ülésén Miska ült. A két sínbusz megindult két irányba, mi csak néztük egymást addig, míg a szemünk látta a másikat. A vonat távolodása nekünk a közeledést hozta. Miskától néhány nap múlva levelet kaptam, melyet egy textilgyárba küldött, de akkor még olyan postások voltak, akik gondolkodtak, és elhozták nekem a varrodába. A levélben Miska közölte velem, hogy szeretne találkozni, hisz lejárt a másfél év. Már a következő vasárnap az állomáson vártam. Egész délután sétáltunk, beszélgettünk. A továbbiakban Miska minden második vasárnap eljött Apócára. Az egyik vonattal jött, a következővel utazott vissza Zomborba. Soha egy cukrászdába se mentünk, mindig az utcán kóboroltunk. Egyszer Mari unokatestvérem elhívott táncre. Akkor voltam először szórakozni, és nagyon jól éreztem magam. Másnap jött Miska, és neki is elmondtam ezt a lehetőséget. A következő alkalommal Miska is jött velünk, azonban Mari fiúja állandóan felkért táncolni. Hazafelé menet a fiatalember mellém szegődött. Hármában indultunk tovább.

Amikor Miska ezt a helyzetet látta, elköszönt, majd Mirkó is távozott. Másnap felkerestem Marit. Azt mondta, ne járjak én a Miskával. Neki lehet fiúja, nekem nem lehet? – arra gondoltam. Megírtam Miskának a valóságot, az igazságot, és a következő vasárnap már újra találkoztunk. Soha többet nem mentünk táncra, hidegben, melegben, esőben, szélben bolyongtunk az utcán. Lenka néni azt mondta, hozzájuk fiú nem mehet.

***

Miska egy vasárnap minden előzmény nélkül eljött hozzánk, és megkérte a kezem a szüleimtől. Kettőnk között szó sem volt ilyesmiről. Anyám és apám beleegyeztek. Tizenhét éves voltam akkor. Következő vasárnap újra találkoztunk Miskával, akkor azt mondta, ha már a szüleim hozzáadnak, menjek el Zomborba, és kiválasztjuk a gyűrűket. Az eljegyzésünk legyen abban a hónapban, mikor újra találkoztunk. Beleegyeztem.

***

Már nagyon vártam, hogy mehessek a saját esküvőmre. Indulás előtt anyám megmérte a súlyomat. Közben azt mondta: ne legyen ám mindjárt gyerek! Én visszakérdeztem. Mit kell csinálni, vagyis hogy kell védekezni? De erre már nem válaszolt. Anyám hallgatott a számára kellemetlen helyzetekben.

A Becker-féle vendéglőbe mentünk. A kapu bejáratánál Miska rajza nagy felirattal: Isten hozott, kedves vendég! A szöveg alatt a hit, remény és a szeretet szimbóluma. A kép közepén egy babérkoszorú és benne két egymásba fonódott kéz. A rajz alján a dátum és a falu neve. Jobbról a hullámos vízen egy hajótörést szenvedett hajó. Csak egy csapzott madár közelíti. Ez jelképezte a másfél éves szünetünket. A kép bal oldalán egy templom, az úton ifjú pár esküvőre indul, mögötte a lakodalmas menet.

A vacsorát közös tányérból ettük Miskával. Kissé távolabb Mari ült gyászfeketében. Nagyon sajnáltam és kellemetlenül éreztem magam, hogy boldog vagyok, ő meg eltemette a férjét.

Forró, nyári napon, sok csomaggal indultunk az első közös utunkra. Nagyon boldogok voltunk, és azt mondtuk, mi örökké együtt élünk. A legfontosabb tárgyakat vittük, néhány ruhaneműt és egy kis ennivalót, ami a lakodalomból maradt. Késő délután fáradtan értünk Szabadkára, ahol villamossal utaztunk az albérletbe. Amikor már közeledtünk, egy kis félelem fogott el. Hogy is lesz ezután? A bejárat kapura tettem a táskámat és otffelejtettem, a háziasszony hozta utánam. Egy szobát és konyhát béreltünk, benne egy matrac és két szék, ez volt az összes bútorunk, az ablakpárkányon ettünk, asztal helyett. Leraktuk a csomagokat, és elkezdtük egymást vetkőztetni. Mindig egy-egy darabot, és így fokozatosan megszabadultunk ruháinktól. Közben csókolóztunk, egyszerre csak meztelenek maradtunk, és félve egymásra néztünk. Férjem fáradtságra hivatkozott, aki felébred, az megcsókolja a másikat, mondta, és aludtunk. Ez volt a mi nászéjszakánk.

Karcagi Magyar Margit

Tanulni érdemes

Elhittették vele, hogy szép jövő vár rá. Szabad idejében táncolt, énekelt, színjátszó csoportba járt. Tanárai Lenin szavait préselték belé: „Tanulni! Tanulni! Tanulni!” Egymás után szerezte diplomáit. Hosszú, kacskaringós évek múltán ő mondta diákjainak: „Tanulni! Tanulni! Tanulni! Csak tudással lehet érvényesülni.”

Hétórás oktatás után szellemileg kitikkadva, lelkiileg, fizikailag kifacsarva rohan takarítani a gazdag családból származó iparművészéhez.

A kulcs a szokott helyen. A csendes, hűvös lakásban átöltözik. Kávét főz magának. Beleül a háziúr kényelmes, bíborvörös bársony, faintarziás foteljébe. Szemét becsukva, forró kávéját szürcsölgetve „szép” jövője felé kalandozik:

Napszínűre festett házának teraszán gyönyörködik parkosított kertjében. A fenyők s tuják között virgonc feketerigók gilisztát gyűjtögetnek mindig éhesen tátogó fiókáiknak. A locsoló áztatta gyepen fürdőznek. Fekete tollaikat verdesve a vízszugárban, boldog csettegetéssel tisztogatják sárga csőrüket. Kutyjái versenyt futnak a szomszéd ebekkel. Rózsái körül poszméhek dongnak. Fehér káposztalepkék és kék boglárkák sokasága lepi el az üde pázsitszőnyeget.

A nyitott ablak előtt elrepülő, recsegő hangú szarka riasztja. Megissza maradék kávéját. Nekilát munkájának. Fárasztó, monoton mozgás. Szőnyegrázás, porszívózás, mosogatás, vasalás...

Megérkezik a ház ura. Barna, mandulavágású szemek, dús, barna haj, kreol bőr, tarka, rövid ujjú ing. Kitüremkedő, izmos mellkas. Feszülő farmernadrág.

A harminchét éves Márta a konyha kövét mossa, térdén csúszkál a fekete-fehér négyzetten. Szőke lófarka jobbra-balra himbálódzik. Szoknyája alól ki-kilátszik izmos combja. Mellei ringnak a ritmikus, monoton munkától.

A férfi nem állja meg szó nélkül:

– Mit sportoltál?

– Kosaraztam, futottam, na és mostanában aktívan takarítok.

Néhány másodperces izgalom. Jólesik nőnek lenni, még ha egy pillanatra is.

Kulcszörgés, nyílik az ajtó. A teltkarcsú feleség érkezik. Finomságokkal teli szatyrárt a márványasztalra teszi. Diós, borsos, fokhagymás ízesítésű sajtok, kaviár, drága sonkák, primőr zöldségek, ropogós, illatos pékáruk. Mártát éhség kínozza; szédül, hányingere van. Iszik egy pohár vizet, csillapítja kimerültségét, gyomorgörcsét.

Már csak a WC maradt. A kagyló bűzös és mocskos.

Erőt vesz magán, felhúzza gumikesztyűjét, és kefélni kezdi az undorító csészét.

Bentről Vivaldi könnyű dallamával átszótt kéjes kacarászás.

„Inkább a tanult szakmámmal kellene foglalkoznom. Hogyan javítom ki holnapra a hatvankét dolgozatot? Még át sem néztem a műanyaggyártás technológiáját. A harmadik C-ben matekot helyettesítetek.”

Megalázottan, izzadtan, erőteljes mozdulatokkal végzi feladatát. A WC tíz perc múlva úgy ragyog, mint a frissen fényezett fehér márvány. Kamillaillattal

fújja be a helyiséget. Kimerülten összeszedi holmiját. Félénken bekopogtat a szobaajtón. Elhaló hangon, szaggatottan lihegi a teltkarcsú nő:

– Rögtön jövök!

Vivaldi már a téiben jár. A ház úrnője kisimult, pirosuló arccal kérdezi:

– Minden rendben? A ruhákat kivasalta? Észrevette, hogy a mosogató felett zsíros a csempe? A fürdőkád alól kivette a kefé?

Megkapja bérét és néhány megunt ruhadarabot. Remegő térdekkel kapaszkodik le a lépcsőn. Örül a ruháknak, átalakítva legalább kislányának lesz egy-két jó minőségű holmija. Fiainak hamarosan megveheti a szekrényeket. Felszáll a buszra, szerencsére talál ülőhelyet. Elégedetten terpeszkedik szét. Nejlonzacskójából előveszi szotyoláját. Élvezettel ízlelgeti a zamatos, pirított eleséget. Takarítóléte „szabaddá” teszi. Aléltn köpködi bal kezébe a héjakat.

– Csókolom, tanárnő! Csak most tetszik hazamenni?

Márta ijedtében leejti a nejlonzacskót. A magok a padlóra szóródnak. A belé vert tanra gondol:

„Mintakép vagy! Példát kell mutatnod!”

A gyermek lehajol és segít összeszededetni a magokat.

A busz fekete gumiszőnyegén szétterülő szürkésfehér magokat tanár és diákja úgy csipegetik, mint két városi gerle a panelek közt elnyúló betonutakra vetett, tizedikről lehullajtott kenyérmorzsát.

A korcs

A hőség már-már elviselhetetlen. Grétiről csurog a víz. Türelmetlenül várja, hogy a budai főúton zöldet jelezzen a lámpa. Nejlonszatyorral kezében belöki az óriás kaput. A hűvös kapualjban a sötétbordó csempével kirakott falnak támasztja izzadt, csupasz hátát. A lift kovácsoltvas ajtaját kinyitja, megnyomja a gombot. Retteg, hogy leszakad. Gyakran álmodja, hogy a lift felgyorsul, átszakítja a mennyezetet, és a padlástérben kifeszített acélsodronyon robog tovább. Rázkódik, csikorog. Pókháló és aszott denevérek között tekereg órákon át. Félkezés. Kiugrik. Idegen házak, más világ. Otthonát keresi... szakadás... homály. Felébred. Izzad.

Megérkezik a harmadikra. A függőfolyosóról nem mer a mélybe nézni. Hosszú, sötét szekrények, zsúfolt előszobába. Több generáció él a százhuszonöt négyzetméteren. Gréti és fiai a konyha melletti cselédszoba lakói. Benne nagy ágy, mennyezetig érő polcok ruhákkal, könyvekkel, emlékekkel.

A fürdővel egybenyitható szobában él Jocó, a tizenöt éves, hátgerinc-ferdüléssel, sovány, kancsal fiú. A kertre néző, fákkal árnyékolt lakrész ajtaja a falba olvad észrevétlen, csupán a kilincs fénylik tompán. A kamasz szórakozása a zenehallgatás. Napokig nem mozdul ki. Szaga jelzi közelségét. Alig beszél. Lehajtott fejjel mormol valami alig érthető. Mindegy, hiszen nincs jelentősége, az udvariasság kényszeríti Grétit a csevegésre. A férj csak aludni jár haza. Az anyós „fekvőkórban” szenved. Széles rekamién eldőlvé majszolja dugi csokiját, és

issza napi egy liter vörösborát, amit az orvosa „rendelt” el. A sógornó tizenhét. Redőnyökkel sötétített szobájában a maga álmvilágában sírdogál, és közben hintázó mozgással önkielégít.

Gréti leteszi szatyrát a konyha mocskos kövére. Elpakolja a vásárolt élelmiszert, a szekrénybe néhány edényen kívül más alig fér be. A fürdőszobában összeszedi kimosott ruháit.

„Már megint hiányzik a piros bugyim, a fehér csipkés melltartóm. Hihetetlen! Minden mosáskor eltűnik egy hálóing vagy fehérnemű. A sógornóm lopja?”

A szobájában kifeszített zsinóron szárítja a mosott holmikat. Sógornője hisztérikusan érdeklődik:

„Nem láttad valahol a pöttyös bugyimat, a kék melltartómat? Sokadik eset, hogy eltűnnek a fehérneműim.”

Nem akar hinni a fülének. Szellem jár a lakásban?

Egyik délután senki nincs otthon. Úgy dönt, hogy a közösen használt helyiségeket kitakarítja.

A WC-t kisikálja, a konyhát felmossa, az előszobát felsöpri. A szekrények alatt kotorászva megakad partvisa. Rángatja, húzogatja, s egy hirtelen mozdulattal zsákmánya előkerül. A félhomályos előszobában nem látja tisztán, így a fürdőszoba mosdójába dobja. Szétszedi. Összeszáradt, színes ruhadarabok. Piros csipkés kelmék. Penészes száradás repedezik a textílián. Mi ez? Tanulmányozza a ragacsot.

„Ez bizony sperma.”

Mozdulatlanságából felocsúdva Jocó jut eszébe. Mindig sejtelmesen viselkedik. Ki más lehetne? Bemegy a kamasz szobájába. Mocskos zoknik, gatyák szanaszét, sáros bakancs a szoba közepén, könyvek szétszórva a padlón, szürke ágynemű összegyűrve az ágy végében, az asztalon többhetes ételmaradék, áporodott szag. Gréti keres, kutat. Mindenhová benéz. Újabb összeragadt fehérneműk. Anyósa rózsaszínű, nagy bugyogója is a többi között. Gréti hisztérikusan felröhög. Sárdarabok a padlón, az ágyban száraz emberi fekália. Öklendezve kirohan a WC-be. A kagyló felett egész teste rángatózik, a hányás ellen küzd. Ebédje a frissen klórozott fajanszon landol. Legyengülve, remegő lábakkal hagyja el a budit. Lefekszik szűk szobája keskeny ágyára. A friss élményt igyekszik feldolgozni. Nincs kívül megossza. Férje haverokkal csavarog, anyósa bridzspartin, sógornője pszichiáternél „agonizál”. Nemrég anyósa cirkusztolt így:

„Ki szart a fürdőszoba lefolyójába? Már megint eldugult!”

Gréti akkor nem tulajdonított jelentőséget ennek. Gondolta, biztos alkoholos állapotában találta ki történeteit.

Később Jocóról az a hír járja, hogy állást kapott egy közeli posta raktárában mint szortírozó.

Újabb hobbija gyerekek gyámolítása. Főleg a kislányokat kedveli, mert azok szelídek, mosolygósak. Csokit vesz nekik, elviszi őket kirándulni. Felhívja őket a szobájába, ahol jókat játszanak. Simogatja, becézgeti őket. Még meztelen fotókat is készít róluk, hogy levetközzék gátlásukat.

– Igen, igen, nagyon szereti a gyerekeket – meséli maga elé meredve szomszéd barátja, a leszázalékolt, gyomorráktól már egyszer megmentett Tomi.

Noth Zsuzsanna

Egy apáca házassága

Már attól tartottak az őshonos lakosok, hogy a Duna-part felől a budai hegyek irányába megindult buldózerek az egész Óbudát ripsz-ropsz szétkapkodják, pakolhatja mindenki a cókókját és települhet Újpalotára, jobb esetben Lágymányosra, amikor a Korvin Ottó utcához érve megtorpannak a szanálással. Még a mai napig is eredeti formájában áll az a háromemeletes, belső udvaros ház, ahol ennek a történetnek a lakói pergették a sors keze által méretre szabott boldog-boldogtalan életüket. Mert, mint ahogy azzal tisztában vagyunk, nincs mindenki által boldogan megélt éra, s ugyanúgy egységesen mindenkire rácsapódó boldogtalansággal viselő bura. Minden élethelyzetet az egyedek a maguk vérmérséklete szerint ügyeskednek vagy ügyetlenkednek át.

Haspók fazonú ötödikes kislány vagyok, akin a nőiesedés jele mindössze két megduzzadt, rózsás mellbimbóban, puffedt, kakaóbarna bimbóudvarban és a kánikula jóvoltából előkapott ujj nélküli blúzokból elővillanó hónaljszőrzet jelenlétében mutatkozik meg. Lenyomom a tömörfa kapu orrmagasságban lévő, enyhén domborodó hátú kilincset, és belépek a doh-, macskahúgy- és porszagú, gyéren megvilágított kapualjba. A lépcsőfeljáró hónaljában megbúvó házmesterek lakás kitárt konyhaajtaja testes körömpörköltszagot böffent az arcomba. Mint a hegyvidékre keveredett alföldi ember, egyre erőteljesebben fújtatva kapaszkodom fel a második emeletre. A kovácsoltvas korlátos, belső udvar irányába lejtő függőfolyosón attól való

félelmemben, hogy oldalirányban lecsúszom, a fal tövében araszolgotok. A lépcsőház közös vécéjéhez közelítve kihagyok egy levegővételt, nehogy orrba csapjon a falakat is átítató szikkadt szurokszékletszag. Még egy kanyar és máris ott állok Emma barátnőmék konyhaajtájában. Kopogtatok a nyitott ajtón. Émelyítő kakaószag üti meg az orromat. A langaléta lány az asztal fölé görnyedve egy tömpe kés segítségével nyiszitál és vakargatja a vajsínű, zománcozott tepsi alját. Amint sikerül kivájkodnia a grízes felületű, töppedt barna nem tudni miből egy darabkát, hosszú ujjával megragadja és belöki keskeny szája nyílásába. Percekig csammog rajta.

– Mit főztetek? – kérdem körbeszimatolva.

– Még nem főztünk. Nem ért haza az Anyu. Este sütöttünk csokoládét – cuppant egy hatalmasat. – Kérsz?

– Nem is tudtam, hogy a csokoládét sütni szokták.

– Hogy pontosan miképp készül, azt én se tudom. Kakaópor, cukor, meg ha jól sejtem, akkor vaj és tej, és a sütőben szilárdul meg.

– Nem vagyok oda különösen a csokiért, egy szál kolbásszal viszont végig lehetne csalni az Egyenlítőn, de erre kíváncsi vagyok.

Már hogyné, amikor kaja nélkül ezzel a mismással is ki lehet húzni estig, amíg degeszre tömött cekkerrel hazavánszorognak az anyák, és nekiállnak valami gyorsan összecsapható vacsora elkészítéséhez. Onnan a hátralévő időt nehezebb átvészelni, mint az egész napos koplalást, viszont fel

lehet kapkodni ezt-azt a konyhaasztalról nyersen.

De az áhított vacsoráig legalább négy óra van még hátra, s mivel televíziót még nem gyártanak tucatszámra, kiülünk a függőfolyosó kövére. Fálnak döntjük a hátunkat, előre nyújtjuk a lábunkat, és egy faspulniba ütött négy szög segítségével végtelen hosszú kukacot hurkolunk, a spulni lukán át kibújtatva a kovácsoltvas korlát girlandjai közt. Az aszfaltudvar fölé nyújtózó szivárványszín kukacunkat tekergőzve lóbálja a szél. Nem sok kell még hozzá, hogy az első emeleten hazafelé baktatók megrökönyödve megtorpanjanak és fölfelé nyújtogassák a nyakukat. Aztán még néhány hét, de a nyári szünet alatt biztosan lekúszik az udvarig. Csak győzzük addig összekunyerálgatott maradék fonállal.

No de a nyár még egy kicsit odébb van, az idő meg már legalább annyira enyhe, hogy szerencsés esetben elslisszoljunk Emma apja hazaérkezése előtt néhány órát csavarogni. Erre az újonnan felvett szokásunkra amiatt kaptunk rá, mert az apja azóta kőkevényen iszik, hogy nem ihat.

Történt, hogy egy óvatlan pillanatban hátat fordított a gyárnak, ahol a galvánműhely mérgező kipárolgásait szívta bő két évtizedig, és egy gyorstalpaló tanfolyam elvégzése után felcsapott villamosvezetőnek. Előre viszont nem tudhatta, hogy mekkora nyomást gyakorol rá, ha egész nap egyetlen kortyot se ihat. Állása megtartása végett, ha fogcsikorgatva is, de kibírta műszakváltásig, aztán amint beállt a remízbe a szerelvényvel, onnantól kezdve egészen hazáig betért minden egyes kocsmába néhány pohár bor felhajtására. Annak ellenére féltünk tőle, hogy nem bántott soha senkit. A tettelegességre azért sem kerülhetett volna sor, mert sikerült

napjában annyira feltöltenie a garatra, hogy még csak nem is érzékelte a jelenlétünket.

Berúgta a szobaajtót, betámolygott, akkorát bődült – Fiúk, fel a vitorlát! –, hogy majd rászakadt a csillár. Feltépte az ágyneműtartó lefelé nyíló ajtaját, és nagy ívben jobbra-balra himbálva a fütykösét nyakon sprickolta a párnákat. Mintha nem lett volna elég a lakás aromásítására Munkás cigarettáinak kesernyés büze.

Mint minden egyes kamasz gondolatvilágát általában az enyémet is kitöltötték a mit hol evés sóvárgások. Akár egy feneketlen hengerbe, tömtem magamba szinte válogatás nélkül mindent, amivel a szomszédok és a barátnőim megkínáltak, mégis annak emléke peccsételődött legmélyebben azoknak az éveknél a hátába, hogy szüntelenül éheztem. Ezzel nyakigláb Zsuzsa barátnőm is így volt, aki képes volt a fél napja csócsált rágóm felét elkérni, és ha csavargás közben találtunk a járdán egy cseresznyét vagy akár egy szem szotyit, még azt is kettéharapva megfjeleztük.

Zsuzsit is ugyanabból a körfolyosós házból ismertem, mint Emmát, ő is ugyanúgy, mint mi, a koedukálás jóvoltából került a Fényes Adolf utcai fiúiskolába. Lélekben annyira egyformák voltunk, mintha egyazon anya egy napon szült volna mindkettőnket. Nyolcadikos korunkban kiagyaltuk, hogy összegyűjtünk annyi pénzt, amennyi elegendő egy balatoni nyaralásra. Egy kerek papundeklidoboz fedelére rést vágtunk, szigszalaggal rögzítettük a tetőt, és ráírtuk az oldalára a ballagásunk, vagyis a szabadulásunk dátumát, amit egyenlőnek hittünk a nagykorúsításunk idejével. Egyáltalán nem foglalkoztunk azzal, hogy mikor melyikünk mennyit dob bele, a lényeg az volt, hogy a doboz

malacunk súlya rohamosan gyarapodott, és végül olyan paradicsomi állapotba juttatott minket, hogy kerek egy hónapig dőzsöltünk egy ismerősünk Balatonalmádiba telepített gyümölcsösében. Meggy, sárgabarack, őszibarack roskadásig, de még a konyhájába is beinvitált minket Emma nagybátyja, hol rántott csirkére, hol pedig nyúlpaprikásra. Nagylányosan vedeltük az őszilikört és stikában a pincéjükben erjedő meggybort.

Abban az évben osztottak ki az iskolában tánciskolai jelentkezéshez űrlapokat. S mi már csak olyanok voltunk, hogy mindent akartunk, s ha egy mód van rá, akkor egyszerre. Azonos felfogásunk arra készítetett, hogy bandát alapítsunk. Ötösfogatnak neveztük el az öt alapító tagra utalva, mégpedig: Emma, Judit, Zsuzsi, Anna és jómagam.

Amikor kitérték a tánciskola első időpontját, rádöbrentünk, hogy az iskolai ünnepélyeken kötelező sötét-kék rakott szoknyán kívül egyetlen szoknyánk sincs. Panaszkodtunk fűnek-fának, nem akarunk úgy leégni, mint a Reichstag, hogy dedósként lépünk a tánciskola vikszelt parkettájára. Az utolsó lélektani pillanatban szaladtunk el vásárolni magunknak vastag bukléanyagot. Akkoriban még minden egyes család birtokában állt egy pedálos varrógép, így az anyukánk sebtiben összezsáphatott egy egyenes vonalú, szűk szoknyát. Már csak arra emlékszem, hogy a pisze orrú, pösze Judité fekete alapon volt szürkekockás, az enyém pedig sötét türkizkéken feketekockás. Az anyukám drapp körömcipőjét lefestettem feketére, előhúztam a pulóverek alá rejtett egyetlen pár, vagyonokat érő nejlonharisnyáját. Szerencsére pulóver volt a birtokomban. Nemrégiben kötött nekem az anyukám bordás mac-

kókötéssel egy vastag négerbarnát. Majd szétvetett minket az izgalom, amikor besorjázunk a kultúrházba. A barátnőim kijárták az egész kurzust, de én a konokságom miatt összetűzésbe kerültem a tanárnővel, és egy jöttányit sem engedtem az igazamból, ezért még az angolkeringőt sem tanultam meg. Történt, hogy a második órán félkörívben fölálltunk a tanárnővel szemben, odalépett hozzám az a fonnyadt madárijesztő, két kézzel megragadta a szoknyám alját, és megpróbálta lejjebb húzni. Egy picit engedtem a szövet, aztán visszaugrott.

– A legközelebbi táncórára engedjed le a szoknyádat, különben le is út, fel is út. Ha nem jöttél volna rá, a tánciskola kultúrprogram. Itt elegáns dolgokat tanulunk: keringő, szving, tangó. Finom úrilányokat igyekszem faragni belőletek, nem a sarki posztolásra lesztelek felkészítve. Egy szónak is száz a vége, vagy leengeded a szoknyád alját, vagy másíkba bújlsz. Ez különben se praktikus, túlságosan vastag, belefülled az ember, ha a mozgástól kimelegszik.

Nem szóltam egy árva szót sem, még arra se hivatkoztam, hogy mindössze egy centi van az aljában fölszegve, több szoknyám meg nincs, inkább nem mentem el több táncórára. Azt nem mondhatom, hogy nem vérzett a szívem, de más megoldást nem tudtam kieszelni.

Abban a körfolyosós házban, közvetlenül Emmáék szomszédságában lakott egy kiszuperált apáca. Helyesebben mondva, nem őt magát csapták ki a zárdából, hanem az apácarendeket szüntették meg a felszabadulást követő években. Ennek az Ida néninek már a pusztá látványa is mosolyt fakasztott belőlünk, és valamelyest szimpatizálhatott velünk, mert időnként leállt mellénk a gágon trécselni.

– Jaj, lányok, lányok, jól teszitek, menjetek csak táncolni, moziba, úszni, mindenhova – biztatott minket, miután elárultuk, hogy hová igyekszünk –, csak férjhez ne menjetek, mert onnantól, hogy hazasétáltok az oltár elől, nem győztök majd kifogásokat találni, hogy most azért ne, mert fáj a fejetek, aztán azért nem akartok az uratokkal ágyba bújni, mert fáj a derekatok a padlósíkalástól... Nagyon vigyáztatok rá, hogy nehogy úgy járjatok, mint én. Azt nem tudom, említettem-e már, hogy én lányfejjel Jézus Urunknak esküdtem örök hűséget? Nem? Na, akkor elbeszéltem. Olyan csendes, szolid lány voltam, hogy más foglalkozást el sem tudtam volna képzelni, mint az Urat szolgálni. Aztán a háború után, amikor szélnek eresztettek minket, vérző szívem parancsának engedelmességgel egy másik úr rabigájába hajtottam a fejemet. Az úgy történt, hogy az én szegény húgom a bombázások alatt, amíg a pincében bujkáltunk, elkapta a tüdőbajtot. Akkoriban az még végzetesnek számított. Göthösködött jó sokáig, aztán elragadta a halál a kicsi gyerekei mellől. Addig-addig jártam az árváit istápolni, meg a sógorom portáján rendet tartani, míg az a széllel bélelt tele nem beszélt a fejemet, hogy menjek hozzá feleségül. Úgy mondta, jó dolgom lesz mellette, szépen keres a vasöntődében. Számításai szerint még dolgozni se kell mennem, hiszen úgyszincs semmilyen szakmám, elég, ha a gyerekeket ellátom, ugyanúgy, mint addig. Főzök, mosok, takarítok. Minek vigyen ő más mostohát a fiainak, ha azok már úgyis megszerettek engem. Addig-addig duruzsolt a fülembe, míg megszántam a kicsiket, meg egy kicsit őt is, hiszen olyan fiatalon maradt özvegyen. Igen ám, csak hogy azzal nem számoltam, hogy én

a felfogásom miatt berzenkedni fogok attól, hogy esténként egy ágyba bújjak vele. Hogy sikerüljön megúsznom az esti huzavonákat, nem győztem sürölnivalót keresni a lakásban. Ő meg csak szólongatott: – Gyere már, te Ida, eddig se volt itt köröttem patika-rend, senki nem várja el tőled, hogy a seggén csússzon a légy, ha betéved hozzánk.

Hosszú éveig felváltva takarítottam és betegeskedtem, míg ágynak nem dőlt az a nagylegény férjem is. Kiszípolyozta a szervezetét a kemény munka a magas hőmérsékleten. No, csak azért intlek titeket, arra vigyáztatok, hogy férjhez ne menjetek.

Azzal az ájtatos madonnaábrázattal és a kenetes szövegeivel felkellette bennünk a kaján kíváncsiságot, hogy vajon kakaskodik-e még vele hébe-hóba az a vén kujon. Emmáék konyhafalára tapasztott talpas pohárral hallgatóztunk a szobájuk falán, de nem sikerült egyetlen sikamlós hangfoszlányt sem elcsípnünk. Kizárólag lamentálás, dörmögés és krakogás hallatszott odaatról.

Alaposan kiröhögtek az öreglányt, bevonultunk a szobába, és a padlón hanyatt fekvé az Emma által harsányan diktált vezényszavak ütemére emelgettük és ringattuk körkörösén a csípőnket. Készültünk felnőtt nővé válni.

Ebbe a szexjátékba Rudi nevű osztálytársunk is bekapcsolódott, miután egyszer rajtakapott minket, mivel akkoriban a bejárati ajtaját még senki sem zárta kulcsra. Minek, ha úgyis csak illetékes személy lépne be.

Rudi akkor már annyira nagyfiúnak érezte magát, hogy amint kitétte otthonról a lábát, rögtön rágyújtott. Emmáéknál szintén dohányozhatott, mivel a papája felfüstölte az egész lakást. Egy alkalommal addig marhás-

kodtunk, amíg fogadást köttem Emmával, hogy megeszem a hamutartó tartalmát, mire a szülei hazaérnek. Ezt egyikük se hitte el rólam.

– Fogadjunk egy Melódia szeletben – mustrálgattam Rudi felnyírt tarkóját, mert addigra már alaposan beleestem a pimasz csibézképébe, és így kívántam imponálni neki, hogy a csikkjeit bekebelezem. Vagyis semmi vele kapcsolatos dolog iránt nem érzek undort.

– Rendben – állt rá Emma –, csak a négy csikk mellett ott vannak még a faterom bélyegeinek a szélei, meg valami száraz viráglevélféle – kukacoskodott, hátha elállok a szándékomtól.

– Jöhet! Mindet megeszem – nyújtottam a hamutartóért a jobbomat.

Kimentem a konyhába egy kiskanálért és egy pohár vízért, és addig rágtam és nyeltem, míg el nem tűnt a hamutartó tartalma. Akkor, mint aki jól végezte dolgát, utána lötyyintettem a pohár vizet, megráztam magam, fölálltam, és színpadiasan meghajoltam Rudi felé. – Kész – leheltem lágyan a kettőnk közt feszülő levegőbe. A vak is láthatta, hogy mindenre képes lennék érte, egyedül ő nem érzékelte.

– Te marha! – csapott a homlokára Emma. – Szaladhatunk mindjárt a mentőkért telefonálni. Nem tudtad, hogy a vízbe áztatott dohány leve megrégező?

– Nem, én csak gyufa- és marólúg-ivásról hallottam. Ezzel a módszerrel vetettek véget a megesett cselédlányok a kapitalizmusban az életüknek.

De nekem nem volt elég, hogy a csikkevést megúsztam, hogy mindenkinél vagányabbnak tüntessem fel magam, szabadjára engedtem egyéb szeszélyeimet is. Egyszer március 15-én megizzadtunk a Duna-parti napozásban meg a sóderdombon felfelé futóversenyben, és fogadásból leúsz-

tam a Dunában egy eléggé hosszú távot. De csalánba nem üt a ménkű, ettől se lett semmi bajom.

Ahogy közeledett a ballagás napja, apránként felhagytunk a táblagyűjtögetéssel, pedig olyigen büszke voltam én arra a kartonládányi fémtáblámra, aminek a legpompásabb zománczott darabja egy legalább kétszáz éves kúriának a kapujáról került hozzám. Ovális táblára egy kecses csengettyűt pingált hajdani készítője, és félkörívben fölél írta, hogy Éjjeli, alá pedig: Harang. Egy táblát pedig a vak trafikos üzletével szembeni telefonfülkéből szereltem le: „Ne feledkezzünk el arról, hogy a beszélgetési idő három perc!” Számláló nem volt beleszerelve, tán még feltalálva se, trécselhetél benne ítéletnapig, ha ki nem űztek a kint rekedt telefonálni vágyók, hasonlóak, mint akik a táblán az öklüket rázták. Ezt a táblát lelopva egyenesen a spejzajtómra szereltem fel, ahol évekig kényszerlaktam.

Ez a vak trafikos valami csuda egy pók volt. Mi, pimasz kölykök, unalmunkban azzal szórakoztunk, hogy sorba álltunk nála, mindegyikünk egy húszfilléressel stollverkot vagy fruttit venni. Mintha meleg hájjal kengettek volna, annyira élveztük, hogy udvariasan köszön, amint nyílik az üzletajtó.

– Szép jónapot kívánok. Mit tetszik parancsolni?

– Csókolom, egy fruttit kérek.

– Elég lesz egy?

– Igen, köszönöm.

Letettem eléje a húszfillérest, megvártam, míg kitapogatja, hátra nyúl a polchoz, megmarkolja az üveget, leteszi az asztalra, kirak elém egy fruttit, aztán húztam vele kifele. Amint egyikünk becsukta maga mögött az ajtót, rögtön nyitotta a következő, és ugyanezt eljátszotta. Ahányan csak összeverődünk, mind vettünk egy-egy

cukrot. Utána a szemközti hatalmas akácfa alatt alaposan kiröhögtük az öreget. Célba dobáltunk a cukorkákkal az oldalsó kisablakára. Lestük, fölkapja-e a fejét, ha megkoppan az üveg.

– Biztos azt hiszi, hogy a cserebogarak verik az ablakát – pukkadtoztunk. Majd mint aki jól végezte a dolgát, felszedegettük a lövedékeket és bekopkodtuk.

Abban a körfolyosós házban, ahol két barátnőm és az apáca lakott, akadtak még egyéb különös figurák is, mint például a földszinten Ibolyáék. Erről a csúfocska kamasz lányról azért tudtunk csak nagyon keveset, mert a szülei annyira féltették, hogy még az udvarra sem engedték ki a verklijét nyekergető kintornást vagy a hegedűjét nyiszorgató cigányt, de még a biciklis köszörúst megbámulni se. Pedig a hangszerek különösképpen vonzották a lánykát. Be akart íratkozni zenét tanulni – zongora, hegedű, bármi szóba jöhetett volna –, de mivel sehová sem engedték el az iskolán kívül, így erről az élvezetről is le kellett mondania.

Ibikét, amint betöltötte a tizenharmadik évét és rendszeresen látogatta a termékenység hírnöke, hódolata jeléül az ölébe vörös bokkrétát helyezve, az apja minden áldott este fölfektette a konyhaasztalra, széthúzta nyeszlett combjait, bütykös ujjjaival széjjeltelelgette a sötét szőrzet védelmében megbúvó szeméremajkakát; magyarárn mondva megvizsgálta, hogy szűz-e még a lánya. Erre azért volt szerinte szükség, mert sötétbarna, gubancos hajával, enyhén púpos hátával és görbe, nagy orrával hozomány híján nehezen kel majd el. Utolsó aduként talán nyom majd valamennyit a latba az oltárig megőrzött ártatlansága. Lehet, hogy az apja élete végéig vizsgálta, vagy még mindig vizsgálja, ha meg

nem halt. Egy biztos, hogy azokat a kibogozhatatlan görcsöket a lelkébe ő kötözte be, amik miatt már felnőttkorában sem mert a férfiakkal kokettálni. Egy életre elment a hímneműektől a kedve, mindamellett, hogy nekik se jött meg a kedvük a sótlan teremtéshez. Ez esetben csakis apja nézhetett farkasszemtel kincsekkel felérő szűzhártyájával, ami festhetett akár úgy is – ahogy azt egy széttárt lábú nő ábrázoló grafikán láttam egyszer –, mint egy kissé eltátott, lefelé görbülő száj, a húgycsőnyílás szüzessége manóarcának a tömpe orra, és ennek a manónak a szemére a szeméremajkak csuklyaként rácsúsztak.

Az ezerkilencszázhatvannégyes év tavasza ugyanolyan zsongító volt, mint a testvéresztendőké, a különbséget csak az adta, hogy az én barátnőim kijárták a tánciskolát és vérpezsdítően hatott rájuk az ösztánc szombatja. A tűzkeresztségen átesve minden egyes Liversing-koncertre elmehetnek. No igen, de mi lesz velem, akit a kurta szoknyája miatt kicsaptak? Egyáltalán beengednek-e majd a kultúrházba, hogy nem végeztem el a tánciskolát? A hebrencs kis Judit addig-addig csicssergett a fülemben, hogy majd ő előremegy és kimagyarazza a helyzetet a rendezőknek, Emma is kardoskodott, hogy teljes lelki nyugalommal vonuljak be köztük, ügyet sem vetve a kotkodácsoló vén szipirtyóra. Azt próbálja csak meg, hogy kiküld, miután zsebre vágta a pénzemet, és a szoknyám hosszára való hivatkozással nem tanított meg táncolni!

Lázasan turkáltunk a több szatyornyos kölcsönkért ruhák tárában; ki mibe fér bele, melyik felsőrész vagy alj a legelőnyösebb neki. Bármennyire igyekeztünk, még az átlag külvárosi elegancia szintjét se sikerült megütnünk. Sebaj. Mindig a fiataloké a világ.

Ezt az alapigazságot még a tánctanárok sem fordíthatják fejtetőre.

Falazásra és mentegetőzésre nem került sor, mert megvettük a belépőt, és egyetlen kukk nélkül bevonultunk a hatalmas táncterembe. Egy darabig izgatottan ácsorogtunk a bejárattól nem messze, mintha lelkiileg felkészültünk volna egy esetleges menekülésre. Hülye poénokat csattintgattunk el, válaszra nem is várva, aztán jobbnak láttuk leülni a terem falához tolt székekre.

A zenekar már hangolt. A rendezők lekapcsoltak néhány lámpát. Feszengve vártuk, hogy a minket vizslató suhancok fölkérjenek. Na, gondoltam, nekem befellegzett. Kicsi vagyok, deszkalapos és színtelen. Ha ne adj' isten, ezek ellenére is felkér valaki, amint összekapaszkodunk a táncparketten, azonmód kiderül, hogy semmilyen formában nem tudok velük lépést tartani. Egyre jobban behergeltem magam, hogyan lehetek egy ilyen baromarcú, hogy a két karólábamon bepofátlankodom ide az ösztánra. Négy-öt számon keresztül nem is kértek fel. Először szétkapkodták a csinos arcú, formásabb csitriket; Judittal kezdve a sort, egymás után Zsuzsit, Emmi és Annát is, és amint elnéztem az ő csetlésüket-botlásukat, helyrebillent a lelki egyensúlyom.

A zenekar Beatlest, Stonest és hasonlókát játszott, s akik már az egész évadban lejártak, a rock and rollnak valami egészen új változatát ropták. A frissen végzett tánciskolások sunyin lesték őket, összevissza rángatták és tiporták egymást, ahogy megpróbálták a mozdulataikat leutánozni. Akkorra már engem is felkért egyetlen fejbiccentéssel egy magas, gombafrizurás, szabályos arcú srác. Lesz, ami lesz, futott át rajtam. Legfeljebb néhány taktus után visszakísér a szé-

kemhez. De nem. Több számon keresztül, egy kicsit szolidabb formában, mint a többi fiú, de kitaratóan vezetett. Már kezdtem átvenni tőle a ritmust, amikor mellénk lépett Anna barátnőm udvarlója, lekért, és a combjai satujába befogva a térdemet, a karjaival is olyan tolakodóan szorongatott, hogy elkapott a harctéri idegesség. Lestem a tőlünk kissé távolabb csetlő-botló Annát, szemmel kíséri-e a mi összegabalyodott tangónkat, ami annál fogva is feltűnést keltett, hogy a zenekar sorozatban gyors számokat pörgetett.

– Eressz már! – próbálkoztam erőnek erejével kitépni magam Szuki karmaiból.

– Mit akarsz te egy süketnémától? Ahelyett, hogy örülnél, amiért lekértelek tőle, itt kapálódzol.

– Milyen süketnémáról beszélsz?

– Hát az a muszklis, párhuzam-nadrágos srác, aki táncoltatott.

– Ne marhászkodj! Hogyan lehetne süketnéma? Teljesen ütemre veszi a lépéseket.

– Persze te nem láthatod, mert a hóna alatt kavarsz, de ha innen megnézed, a vak is látja, hogy vagy a dobost lesi, vagy a körötte táncolók lábát, hogy lépést tudjon tartani az ütemmel. Egyébként szólt hozzád egy árva szót is?

– Nem, de ilyen dübörgésben amúgy se hallottam volna meg.

Amíg Szukival civakodtunk, Annának egy óvatlan pillanatban sikerült a frissen feltett vattacsíkját a bugyijából kitáncoltatnia. Arcszíne bíborpirosba váltott, fölkapta a vattát, és sírva kirohant a mosdóba. Annak ellenére, hogy nem mindenki őt bámulta és senki sem röhögte ki, Zsuzsi félóras könyörgését követően is alig mert a vécéfülkéből kissonni. Eközben én Szukit unszoltam, hogy ugyan menjen már utána, hiszen az ő menyasszonya,

de csak röhögött rajtam, és továbbra sem eresztett. Anna időnként belesett az ajtón, aztán végleg felszívódott.

A csürdöngölés még javában folyt, amikor Judit babaszép anyja megjelent az ajtóban egy jókora bebarnult, féloldalasan lekoptatott fakanállal. Feje fölé emelte, mintha mozdonyak jelezne, és éles hangján addig sivalkodott, hogy Judit! Judit!, míg a lánya oda nem ment.

– Ki az a bomba nő? – kérdezték egymástól a srácok.

Judit anyja meg két akkorát vágott a fakanál lapátjával a lánya kobakjára, hogy azt hitte, beszakad a feje. Anyyira persze nem durvult el a dolog, csak két lüktető pukli nőtt rá, de nem is ezek jelentették Judit számára a katasztrófát, hanem az, hogy ezzel neki az ösztánc félbeszakadt.

– Mit mondtam?! – sivalkodott hegyes mellű, karcsú anyja meggyszemajkával. – Én még pontosan emlékszem rá, hogy azt, nyolcra tessék hazajönni a kisasszonynak – rázta barna hajkoronás fejét ütemesen.

– Na de, Anyu, még javában tart az ösztánc, a kapura is azt plakátozták ki, hogy tízig – csipogta megejtő bájosan az anyja csinosságának nyomdokaiban tipegő kamasz lány.

– Engem ez egyáltalán nem érdekel. Tisztességes lánynak nyolckor otthon a helye, és tízre az ágyában – közölte olyan határozottsággal, mintha ő nem alig tizenhat évesen hozta volna Juditot a világra. Ezt követően még sűrű egymásutánban két gyereket, hogy aztán mind a négyüket búcsúszó nélkül ötvenhatban cserbenhagyja az ő hites társa.

Judit hazaterelgetésével újra megcsappant vérszerződéssel összeböröngött ötösfogatuk. Már csak Zsuzsi, Emmi és jómagam roptuk tovább. Aztán amikor a zenekar a többszöri

füttyszóval kísért visszakialtozása után végleg elhagyta a mi ösztáncunk hadszínterét, cuppogásra izzadt kölcsönruházatunkban mi is elindultunk hazafelé. Szuki olyan erőteljesen karolt még az utcán is, mintha le sem lépett volna a táncparkettről. Addigra én már teljesen meg voltam zavarodva. Mit akar tőlem egy ilyen hozzám képest öregecske fazon, aki ráadásul az egyik legjobb barátnóm párja, de annyira, hogy az anyja jeggyűrűjét elkunyerálva küreten is megfordult már az ő jóvoltából Anna. Száz százalék, hogy néhány éven belül összeházasodnak. Abban a fogamzásgátlótól mentes világban a fiúk vagy azért vették el feleségül a lányokat, hogy megkaphassák őket, vagy ha anélkül is megkapták, akkor a gyermekáldás miatt.

Mintha nem lett volna szegény Annának amúgy is éppen elég baja abban a Lajos utcai szűkös társbérletben a robusztus anyjával és annak a nyikhaj második párjával. Náluk akkortájt olyan viharos csetepaték folytak, hogy az egész környék azokon a történeteken csemcsegett évek óta.

A társbérletet egy földszintes ház kertre néző lakásának egy batárnagy kredencsel kettéválasztott konyhája és abból két irányba nyíló egy-egy szoba alkotta. Tehát akár Annáék, akár Bencéék tértek haza, kinyitották a konyhaajtót, s ha odabent motoszkált valaki, úgy tettek, mintha észre se vennék, és besiettek a saját odújukba. A vita tárgyát csupán az képezte, hogy az öntöttvas vízcsap a Bencéék szobája felé vezető falon pöffeszkedett, és amikor a két család fasírtban volt egymással, a közös falikutat bútorokkal eltörlesztették Annáék elől. Kérdés, hogy mikor nem voltak haragban?

Történt, hogy egyszer Anna kápatosan hazatérő mostohaapja ne-

kiveselkedett egy kiadós kolbászos lecsó főzésének. Abban a hiszemben, hogy rajta kívül senki sincs a lakásban, beletette a zöldségeket az öblös, zománczott tézstaszűrőbe, aztán nekiállt a csapot eltorlaszoló székkal spékelt komódsánc elbontásához. Addig csiszorgatta a komódot a csorba kövezen, míg a szobájában szunyókáló Bencét felköltötte.

– Megállj csak, te patkány! – hördült akkorát, mint egy álmában megsebzett vadállat.

Kiugrott az ágyból, felkapta az asztalról a nagykest, és rárontott a szomszédjára. Ha Anna mostohaapja nem lett volna annyira részeg, mint amennyire volt, még békével visszavonulhatott volna az ő odújába, de erre akkor már azért sem tudta rászánni magát, mert orrában érezte a sercegye aszalódó paprika illatát. Így aztán addig öklözött Anna mostohaapja Bence arca felé, majd rángatták egymást összekapaszkodva, míg pengeéles késeivel hadonászó szomszédja egy jól irányzott csapással a kisujját lemetsette. Akkor a vékonydongájú János a csonkját a mocskos konyharuhába betekerve, gyilkost ordibálva ugrándozott, míg a szomszédok ki nem hívták a rendőrséget és a mentőket.

Amikor Anna hazatért az iskolából, annyi vértócsa feketéllett a kövezen, hogy azt hitte, egy egész disznót öltek ott bent le. Föltette az aktatáskáját a konyhaszékra, és szó nélkül, azonmód benyitott a szobába. Zuhant egyik ámulatból a másikba, mert odabent a sűrű csipkefüggöny jóvoltából éjjel-nappali félhomályban majdnem belebotlott a szőnyegen hanyatt fekvő kétmázsás, pucér anyjába, akit olyan vehemenciával sulykolt pattogva, bepólyált kezét messzire eltartva a mostohaapja, mintha néhány órával előtte a konyhában semmi sem történt volna.

De most visszakanyarodom ez után az apró kitérő után a mi fergeteges ösztáncunkhoz, mivel annak még nem jártam a végére. Ott tartottam, hogy rabláncként tekeredt rám Szuki napbarnított karja. Hiába próbáltam lerázni a barátnőm vőlegényét, nem tágitott mellőlem. Nemcsak a botránytól tartottam, ami Anna részéről volt kilátásba helyezve, amennyiben megtudja, hogy a tánciskolából együtt tértünk haza, legfőképpen az zavart, hogy Szuki fizikai jelenlétét egy porcikám se kívánta. Miért pont arra a szurokhajú bugrisra vágytam volna, amikor az odáig még senki sem dobogtatta meg annyira a kamaszszívemet, hogy a lányságomat az oltárán feláldoztam volna.

Az a nem egészen tízperces sétaút eltartott vagy másfél óráig, míg elcivakodtunk fától fáig lökdösődve a házunk sarkáig. Ott kapott igazán vérszemet Szuki, amint a kertünkbe vezető lépcsőt elválasztó vaskorlátot meglátta. Tudta, ha csak egy pillanatra meggyengül a szorítása, kezéből kitépve magam berohanhatok a házba. Nekilökött egy növendék hársfa csenevész törzsének, hátracsavart kezeimet a fa mögött egy marokra összefogta, és teljes súlyával rátszakolódott védtelen testemre. Baljával tépte rólam a ruhát, miközben húsos szájával csókolgatott és harapdált. Amekkora majom voltam, ahelyett hogy segítségért ordibáltam volna, inkább hánytam-vetettem magam, rúgtam, és hogy megszabadulhassak kesernyés nyálától, oldalirányba köpködtem. A tusakodásban észre se vettem, hogy kinyílt a kapunk, és feljött anyám a lépcsősor tetejére hálóingére vetett kardigánban, csak a hangjára ocsúdtam.

– Ja, itt vagytok? Búcsúzzatok el szépen egymástól, és gyere aludni –

mondta kásás hangon, és egy ásítást elnyomva visszament a házba.

Már hogyne, amikor úgy látta a néhány villanykörtevel megvilágított utca félhomályában, hogy csókolózik a szerelmes lánya. Másnap már nem volt kedvem kiábrándítani, magyarázkodni, hogy miképpen is keveredtem én haza Anna vőlegényével, az egyszerűség kedvéért a puhatólózó kérdéseit inkább elengedtem a fülem mellett.

No igen ám, csakhogy a kultúrház nyári szünetre szóló kapuzárásáig hátravolt még legalább öt ösztánc, és Szukit úgy felpaprikázta az én csökönös rátartiságom, hogy a következő alkalommal rajtam átnézve a pizkafa Emmát táncoltatta. Az ő inas és göbös keselyűnyakába szuszogott egész este. Hogy miket, azt nem hallottam, csak arra lettem figyelmes, hogy egyre gyakrabban villannak ki Emmi kissé befelé álló metszőfogai és természetesen az azokat övező előreugró szemfogai is, s ez a jelenység egyértelműen arról tanúskodott, hogy felhőtlen a vidámsága. Gondoltam, szólni kéne Annának, vagy inteni Emmát, hogy mire számíthat, aztán a gyavaságom azt súgta, hogy a békesség kedvéért jobban teszem, ha a dolgokat szabad útjára eresztem. Kell az nekem, hogy az ötösfogatunk egy ilyen kerge kandúr miatt széjjelszakadjon? Jóval több erővel bír nálam Emma, meg aztán van legalább annyira talpraesett és harcias, hogy magát megvédje.

Már nemcsak Judit kedvéért mentünk át a kultúrházba, aki belehabarodott az egyik gitárosba, hanem magunk miatt is, mert egyre gördülékenyebben ment a táncolás. Gondolatban elküldtük a tánctanárnőt a sóhivatalba, mi a francnak csökönösödött az ásatag szvingjével, amikor mindenki egy emberként a rokit járja.

Úgy elszaladt tánc közben az idő, hogy nem győztünk sajnálkozni, amikor vége lett az estnek. Arra gondolva, hogy jobban járok, ha nem kíséretet senki, amint kitessékeltek minket a rendezők, nyakamba vettem a nyurga lábaimat.

– Ilyen hamar véget ért? – ámuldozott anyám, aki a rádiót hallgatva egy almazöld, rövid ujjú ruhát horgolt nekem az ágyban ülve.

– Ja, pedig még bírtam volna szusszal.

Másnap délelőtt a két házat elválasztó, omladékos mészke kerítésen átmászott Judit. Jobb szerette a rövidebb utat választani, mint a Lajos utcáról a Cserepes utcán át jönni hozzánk az Árpád fejedelem útjára.

– Ötösfogatgyűlés lesz – zihálta. – Mindjárt itt lesz Emmi, aki szól Zsuzsinak, még az is lehet, hogy Annát is eléri, de ez még nem biztos. Hozz egy pokrócot, hátramegyünk az orgonabokrokhoz a fűre. Remélem, mindenki húst ránt, és nem zavar meg minket.

– Mondd már meg, hogy mi van! Mi ez a nagy titokzatosság?

– Mindjárt megtudod, mi történt. Megérkezik Emmi és részletesen elmeséli. Aztán tanácsot ülünk, meghozzuk az ítéletet. Nem úszhatja meg egy ilyen szemét alak ép bőrrel.

– Bökd már ki, hogy mi kavart fel ennyire!

– Éjfél tájban bezörgetett hozzánk Emma, legalább egy bugyit meg valami tiszta ruhát az anyámtól kölcsönkérni. A ruhája szétszaggyatva, meg csupa sár volt, tele horzsolással, a szoknyáján tenyéryi vérfolt. Az történt, hogy Szuki lecsalta a hidroncsokhoz a Duna-partra, azt duruzsolta a fülébe, ne szarjon be, szép idő van, csak sétálgatnak, mert meg kell valamit beszélniük. Aztán a roncokhoz

érve elgáncsolta és rávetette magát. Persze védekezett, csapkodott meg rúgkapált, erre Szuki ököllel állon vágta, hogy majd leszakadt a feje és addig verte, míg sikerült róla a harrisnyatartót és a bugyit letépnie, és akkor megerőszkolta. Ezért szaladt be hozzánk, mert náluk a kaput tízkor bezárja a házmesternő, aki később ér haza, annak ki kell őt csengetnie és kapupénzt adnia. Nem akarta, hogy az a locskaszájú szipirtó a szájára vegye, ha olyan tépetten meglátja.

Lett is nálunk olyan nyüzsgés, amikor beállított ramaty állapotban Emma. Apránként az egész család kisereglett szörnyülködni a konyhába. Hogy ne bámészkodjanak, anyám visszaverte az öcsémet és a húgomat a szobába, anélkül is van ennek

a szerencsétlen lánynak éppen elég baja, mondta, és a pléhlavórban vizet tett fel a sparheltra, hogy Emmát lecsutakolhassa. Néhány kukoricaszárral felszította a hamvadó tüzet, és vastagabb fahasábokat hajigált rá. Naná, hogy Nagymama is kikászálódott ezalatt, és a gyászos helyzetet konstatálva azon a repedtfa-zék-hangján ilyeneket óbégatott Emmának, hogy jól van, lányok, basszatok, baszszatok, csak gyereket ne csináljatok! Nem értem, hogy mitől lett olyan fene jó kedve. Talán a fiatalkori emlékei jutottak eszébe.

Ezt a felkavaró eseményt követően nemsokára forró burát borított ránk a nyár, hogy apránként aszalgatva minket, a lehető legészrevétlenebbül megkezdje a szétválasztásunkat.

MAGYAR KULTÚRA ALAPÍTVÁNY

1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

Tel: (36-1) 224-8100 Fax: (36-1) 375-1886

E-mail: mka@mail.datanet.hu Honlap: www.mka.hu

A Magyar Kultúra Alapítvány székháza a Budai Vár szívében, a Mátyás-templom szomszédságában található. Az Alapítvány rendezvényeket szervez a magyar–magyar párbeszéd érdekében.

Alapítványi feladataink pénzügyi forrását vállalkozói munkával termeljük meg. Különböző méretű termünk kongresszusok, konferenciák, fogadások, hangversenyek, előadóestek, bemutatók méltó helyszínei. Az épület díszes aulájában képzőművészeti és üzleti, szakmai kiállításokat rendezünk.

A kétszintes, tizenhat szobás, Hotel Kulturinnovban a szobákhoz zuhanyzó, telefon, minibár tartozik; vendégeinket svédasztalos reggeli várja. Ha velünk dolgozik, a magyar–magyar kapcsolatokat is támogatja!

Júniusi közösségrendezvényeinkből

Június 17-ig: Novák József erdélyi képzőművész kiállítása

Június 1. 17 óra: Komjáthy István „A tehetségkutatás magyar módja” c. könyvének bemutatója

Június 3.: Zürich-i Magyar Történelmi Egyesület és a Magyar Emlékekért a Világban Egyesület közös előadássorozata

Június 7. és 21. 18 óra: Magyar Emlékekért a Világban Egyesület rendezvénye keretében előadások

Június 9. 17 óra: Ausztrália Magyar Baráti Köre találkozója

Június 13. és 27. 18:30 óra: Tűzzománc Egyesület rendezvénye keretében előadások

Június 20-július 17.: Régiók találkozása a képzőművészetben: a Magyar Rajztanárok Egyesületének kiállítása

Mindenkit szeretettel várunk!

Lajta Erika

Szerelemkollázs

(Regényrészletek)

Önellátásra rendezkedtem be a szerelemben.

Ez semmiképpen sem egyenlő az önkielégítéssel, ahhoz túl finnyás vagyok, pusztán arról van szó, hogy felismertem: ha olyan kapcsolatot szeretnék, mely illene az egyéniségemhez, s emellett zökkenőmentesen beilleszthető lenne az életembe, akkor a viszonzatlan, vagy ahogy bizonyos tekintetben talán pontatlanul, egy más nézőszögből viszont igen kifejezően nevezik, a fantáziaszerelmet kell választanom.

Választanom – mert a szerelem ezen válfaja melletti döntés többnyire választás kérdése. Olyanok választják, olyanok részesítik előnyben a gyakorolt, a kölcsönös szerelemmel szemben, akiknek ugyan szükségük van egy másik emberre, hogy megvalósítsanak valamilyen sajátos harmóniát, de akik a fantáziaszerellemmel a szerelem lényegéből fakadó problémákat mintegy kiküszöbölni vágyanak.

Persze egy, a szerelemhez a képzelete segítségével eljutó is éppen azt szándékszik elérni, amit a többi szerelmes: felfokozott, rendkívüli lelkiállapotot. Sőt, mindenki másnál jobban jellemző rá, hogy igyekszik az időben minél hosszabban elnyújtani ezt a lelkiállapotot. Tartósít. Beoszt. Mondhatni takarékoskodik.

Tartalékol rosszabb időkre.

***

1. betélap a 242/1987. számú kórlaphoz

Név: Vida Regina, 23 év

1987. 09. 25.

Anyja kíséretében érkezik ideggondozói beutalóval. Beutaló diagnózis: Regresszív állapot. Acut depressio. Suicid veszélyeztetettség.

Exploráció

Viselkedése tétova, bizonytalan. Közli, hogy szerinte még sincs szükség kórházi kezelésre. A problémáját csak ő tudja megoldani. Különben is csak tévedés volt az egész. Ha nem mondta volna, hogy öngyilkossági gondolatai vannak, akkor nem utalták volna be. Ő igazán nem akar öngyilkos lenni, erre megesküszik. Neki csak pihenésre volna szüksége, itt úgysem tudna pihenni. Hazamegy, olvas, pihen, sétál – és rendbe fog jönni.

Már belátja, hogy rosszul választott pályát. Ő nem való ügyvédnek. Képtelen elintézni bármit is. Mindent olyan körülményesen csinált. Mikor elküldték a Földhivatalba, akkor előre felírta magának, hogy mit fog mondani, utána percekig várt, mire az ablakhoz mert menni, és ott felolvasta, amit előre leírt. Mindenki nagyon kedves volt vele, senki sem volt türelmetlen, de érzi, hogy így ez nem mehet tovább. Az semmit sem számít, hogy kitűnően, évfolyamelsőként végezte az egyetemet. Aki ott bukdácsolt, az sokkal jobban megállja a helyét. Pedig a legfontosabb számára a tanulás volt. Vizsgaidőszakban reggel 8-tól este 10-ig tanult. Semmi más nem érdekelt.

Microman tartalmakat hangoztat. Nem való semmire, csúnya, senkinek sincs rá szüksége, úgysem tud rajta segíteni senki. Nem akarja elfogadni, hogy beteg. Ha befeküdne az osztályra, akkor ezzel elismerné, hogy nem egészséges.

Partnerkapcsolata eddig csak egy volt. Egy vak fiú, aki csoporttársa volt az egyetemen. „Egyáltalán nem szép, kopasz, hízásra hajlamos – mondja szégyenkezve. De hát én is csúnya vagyok, csak az a szerencsém, hogy nem látja!” Sokat segített a fiúnak a tanulásban, ő olvasott fel neki. Sexkapcsolata is volt vele néhány alkalommal, de aztán annyira tartott a terhességtől, hogy ezért nem folytatták. A fiú mondta, hogy gyógyszerrel (hormonnal) ne terhelje a szervezetét. Ő ezt (is) gondolkodás nélkül elfogadta. Többnyire mindent elfogadott, amit a fiú mondott. Feleségül is akarta venni, de ő úgy érzi, hogy nem tud eléggé segíteni a fiúnak az életvitelében (pl. csekkek föladata stb. – soha nem csinált ilyen gyakorlati dolgokat), s csak utána teszi hozzá, hogy nem biztos, hogy annyira szeretik egymást, amennyi kell egy házassághoz. Most egy igazi barátság van közöttük, minden problémáját vele beszél meg.

Elmondja még, hogy nem tud koncentrálni, mindent elfelejt, hetek óta nem alszik, állandóan fáradtnak érzi magát.

Életvezetés

Értelmiségi család egyetlen gyermekeként nőtt fel. Gyermekkorát jónak mondja, mindent megkapott, mindentől óvták. Mindig zárkózott gyerek volt. Nehezen barátkozott. Többször változtattak lakóhelyet, az általános iskolát négy helyen végezte. Kitűnő tanuló volt. A jogi egyetemre is maximális pontszámmal vették fel. Itt is szinte minden vizsgája jeles volt. Az egyetem csak öt embert jelölt ügyvédnek, és ebben ő is benne volt. Erre büszke volt, de most már látja, hogy inkább egy hivatalban kellett volna elhelyezkednie.

Anamnézis

Pater: 60 éves, él, egészséges

Mater: 48 éves, él, egészséges

Testvér: nincs

Diabetes, pajzsmirigy, epekő, ideg-elmebetegség, suicidum: negatív születés, fejlődés rendben

jobbkezes

Első menstruáció: 14 éves kor   Utolsó menstruáció: 2 napja kezdődött. Általában elhúzódó.

Nicotin: negatív   Alcohol: negatív   Coffein: negatív

Előző betegség: nem volt.

Psyches status: Meglassult, kicsit tétova magatartás, ugyanakkor időnként agitálttá válik. Figyelme teljes mértékben beszűkült jelen helyzetére. Gondolkodása alkatiilag ép, tartalmilag insuff. érzések, microman tartalmak, suicid készletés explorálható.

Az utóbbit kifejezetten disszimulálni igyekszik. Jövőre vonatkozóan reális terve nincs. Kifejezett döntésképtelenség. Introvertált, sensitív személyiség. Deprimált hangulat. Emotionális labilitás.

Vélemény: Krízis-szituáció. Depresszív állapot.
Therápia: Seduxen, Ludiomil.

Dr. Horváth I. Árpád

***

Ámbár az állami egészségügyi szolgálat keretében a lehetséges legintenzívebb módon foglalkoztak velem, hiszen Horváth I. Árpád, akár a többi betegének, nekem is mindennap juttatott magából legalább egy félórásckát, mégis, némi elégedetlenség támadt bennem az orvosommal szemben: neki, mint a társadalom által megbízott szakembernek tudnia kellene, hogy páciensei közül kik azok, akik egy kis alkatrészcsere, egy kis javítás-szerelés után ismét működőképessé tehetők, s kik azok, akik – ahogyan én is – akkorát zuhantak a magasból, hogy nincs az az ezermester, aki újra rendbe hozza őket, tehát a legbecsületesebb eljárás hagyni, sőt elősegíteni, hogy *teljesen kikapcsolják* magukat.

Horváth I. Árpád ezt, úgy tetszett, képtelen belátni. Nem voltam türelmetlen. Tízszer, hússzor is elmagyaráztam neki:

– Értse meg! Egy ennyire egyetlen centrum: a bíróság körül összpontosuló pályán, amilyen a jogi, ha valaki ügyvédjelöltként annyira leszerepel, mint én, annak a „jó híre” eljut a bíróságra és az ügyészségre is. A diplomáját akár szét is tépheti! És akkor minek tanult?... Minek él?

– Nem tudom, Regina, milyen a jogászoknak a teljes lakossághoz viszonyított aránya, de aligha tévedek, ha úgy hiszem, ennek az országnak kilencvenegynéhány százaléka elég jól elvan anélkül, hogy jogász lenne!

– Persze. Azoknak van valami készségük, érzékük, tehetségük máséhoz! Én viszont...? Én egy „univerzális tehetségtelenség” vagyok. Mi a polihisztor ellen-téte?... Az vagyok én.

Az orvos felnevetett. Nem érti, miért mondom ezt ilyen keserű öngúnnal. Végül is büszke lehetnék önmagamra: én vagyok az egyetlen ember a földön, akinek semmihez sincs tehetsége.

Értetlenkedése bosszantott. Minek megy orvosnak az, aki nemhogy segítené, de gátolja, hogy a gondolatok bejárják önnön tekervényes útjukat, majd a labirintusból kijutva, határozott állításként fogalmazzák meg magukat.

A terhemre volt. Zavart. Idegesített. A pokolba kívántam, mivel nem hagyta, hogy az egyetlen empátiára képes emberrel: önmagammal társalogjak.

Miért nem nyugszik bele, hogy az a csökkent életcsonk, ami még ott zsugorog bennem, nem akar többé küszködni, nem akar elbutult alakzatok formájában tovább degenerálódni.

– Valamihez azért van tehetségem! – szólaltam meg hosszú, percekig tartó csend után. – Az önsorsrontáshoz. A rossz választásokhoz. Hiszen én nemcsak a munkában, jogászként mondtam csődöt. Lehet-e nagyobb kritikája egy ember életének, mint az, hogyha önmaga előtt is pirulva, be kell vallania: engem senki se szeret!

- Hány éves maga, Regina?
- Huszonhárom.
- Huszonhárom... Ez *tényleg* az az életkor, amikor már teljességgel lehetetlen társat találni.
- Olyant, mint Zoltán, olyant már soha nem találhatok.
- Leteszem a fegyvert, Regina. Valóban nem biztathatom, hogy találni fog még egy vakot. Mert maga semmiképpen se érné be egy egészséges, jóképű fiatalemberrel, ugye?

Önkéntelenül is mosolyra húzódott a szám. Aztán észbe kaptam. Mint depresszió kórmejelöléssel kezelt személy, nem hagyhatom cserben a „betegségemet”. Egy depressziós ne kábuljon el egy évtől, egy vicctől, egy depressziós ne adja be a derekát egykönnyen az Életnek! Egy depressziós ne engedje megrabolni hosszú éveken át fölhalmozott szomorúságát! Egy depressziós tartózkodjon a vidámságtól – hiszen azzal kapitulál.

Kapitulálni pedig nem fogok!

* * *

Pszichiáteri felszólításra írt önéletrajz (kötelező!)

1964. július 20-án születtem Veszprémben.

Édesapám egy nagyvállalatnál dolgozott, pályája szépen ívelt felfelé. Főnökeivel azonban konfliktusba került, ezért otthagyta a munkahelyét. Budapestre, lényegesen szűkösebb körülmények közé kerültünk, s édesapám – ha kis mértékben is, de – inni kezdett, hogy karrierje törését feledni tudja. A családban, bár a szeretet uralkodott, ám a túlzott spórolás és a kudarcérzet érezte hatását.

Első „világfájdalmam”, még hétévesen, az volt, hogy mivel elgáncsoltak, letört az első két fogam: a korábbi vidám, komolytalan kis fruskából koravén könyvmoly vált. Többen értésemre adták a társaim közül, hogy csúfnak találnak. Beszédképességem sem alakult ki, mert nem akartam, hogy idegenek megtudják, hogy csorba az első két fogam.

Később a korombeliek már mind kialakították nemcsak a baráti körüket, a partnerkapcsolataikat is. Egy-két lehetőségem nekem is lett volna, de egyszerűen elképzelhetetlennek tartottam, hogy házasságon kívül bárkivel is a leghalványabb kapcsolatot létesítsek. Teljesen szeparáltam magam a valóságtól, újságot, híreket nem olvastam, illetőleg hallgattam, kizárólag a művészetek iránt érdeklődtem. Mindig csak egy emberre építettem: neki a lehető leggyerekesebben kiadtam magam, máshoz viszont szinte egy szót se szóltam.

Kezdetben az iskola nem jelentett sok gondot: könnyűszerrel teljesítettem a követelményeket, s emellett rengeteget olvastam. Valóságos álmvilágot építtem ki magamban, a legszebbek a lefekvés utáni percek voltak, amikor mindenféle történeteket találtam ki. Ambivalens viszonyban voltam a környezetemmel: általában kevesebbre tartottam magamat náluk, de néha úgy éreztem, érdekesebb, színesebb egyéniség vagyok, mint ők.

A szerelmi élethez való viszonyom is kettős volt: faltam az erotikus regényeket (Zola, Maupassant), ugyanakkor nem tudtam elképzelni, hogy technikailag mi is az a nemi élet.

Mindig elutasító voltam, ha közeledtek hozzám: megkérdőjeleztem, szerethet-e egyáltalán valaki.

Az egyetemen megismerkedtem egy vak fiúval, akiről úgy éreztem, hogy két tökéletlen félelemből egy egészet tudunk alkotni. Ismeretes volt előttem, hogy tizenhat éves korában már szerelmi kapcsolatot létesített az egyik tanárnőjével. Kapcsolatukról azt mondta, hogy az már kizárólag baráti jellegű. Én Zoltánba, úgy hiszem, nem voltam szerelmes, ám óriási gyöngédséget éreztem iránta. Vele szükségszerű természetességgel következett be, hogy egyévi, mindennapos találkozás, beszélgetés után egymáséi lettünk. Rendkívül gyengéd volt hozzám, és életem legszebb élménye volt, amikor a testét magamhoz ölelhettem.

Őszintesége abban is megnyilatkozott, hogy elmondta: nem sokkal korábban, abban az időben, amikor azt mondta nekem, hogy szerelmes belém, a másik barátnőjével is együtt voltak. Egy szót sem szoltam, de ettől kezdve úgy változott a hangulatom vele szemben, mint az időjárás. Nem az fájt nekem, hogy másban is örömet talált, hanem nem tudtam elhelyezni magam ebben a viszonyrendszerben. Mindig tartózkodó voltam, hisz sose tudhattam, hogy előző nap ők éppen egymásra borultak vagy veszekedtek. Érintkezéseink rendkívül hamar megszakadtak, mert – bizonyára idegi alapon – elmaradt a menstruációm. Már mindent elrendeztünk az abortusz érdekében, amikor kiderült, hogy mégsem vagyok terhes. Akkor megfogadtuk mind a ketten, hogy semmilyen lépést nem teszünk egymás felé.

Ma sem tudom, szeretett-e, vagy csak azért kellettem neki, hogy naponta felolvassak, és megírjam a szakdolgozatait, évfolyamdolgozatait?

Rettentően megkeményedtem. Önzővé váltam. Büntettem őt, és büntettem magamat.

Kapcsolatunk azonban utóbb új irányt vett, egyenrangú, egymást szerető barátok mindennapos beszélgetésévé vált: ismét kezdtünk egymással barátságosabban viselkedni.

Majd a végső fázisban következett az be, hogy minden problémámmal hozzá fordultam (ez a munkába állásommal kezdődött), s ő adott tanácsot az „ő kis szerencsétlenkéjének”.

Ma már úgy látom, kár volt ebbe a kapcsolatba belebonyolódnom, jobb lett volna egy nyugodt, kétszemélyes viszony. Legfőbb feladatomban az kell legyen, hogy önállóan döntsek, felnőtt módra, s ne óvodás módjára fussak a pótpapához.

A legnagyobb bajom, hogy bolhából elefántot csinálok: mindig kisebbségi érzés fűtött a karikás szemem, a rossz bőröm, az anyajegyeim, a vastag combjaim és az elől deszka-hátul lécs alakom miatt.

Rosszul csináltam az életemet. Szélesebb érdeklődési kört kellett volna kialakítanom, több barátot szerezni, tudatosabb pályaépítésre lett volna szükség.

Itt állok egy jogi diplomával, állás nélkül, idegosztályi kezelés alatt!?

Még csak a kollégáimra sem panaszkodhatok, valamennyien rendesek voltak velem, mégsem tudtam megállni a helyem az életben!?!?

***

A depresszió törvényszék, ahol nincsen védő, s ugyanaz a vádlott, a vádló és a bíró. A felmentő ítélet ritkaság. Annál gyakoribb viszont a halálbüntetés.

A hóhért is megspórolja a depressziós. Csökkent értékűnek érzi magát, pedig egyszerre négy ember munkáját is ellátja.

„De hát hogy lehetek annyira bolond, hogy saját magamat a vádlottak padjára ültessem, keresztkérdésekkel sarokba szorítsam és elítéljem? – kérdeztem

magamtól, mintha bizony olyan állapotban lettem volna, hogy higgadtan felelni tudok. – Miért van az, hogy míg egyesek a legsötétebb bűnöket követik el anélkül, hogy bármiféle lelki furdalásuk lenne, mások összeroppannak sokkal kisebb vétkek terhe alatt?”

Vagy a depressziós a kudarcot vallott maximalista lenne? A teljesítménykényszer áldozata, aki szívesen válik vértanúvá, ha többé már nem teljesíthet.

Ha egyikük-másikuk megnyílik és – legalábbis egy szintig – beavat az életébe, lemondóan, mély szomorúsággal ismételteti:

– Hatalmas munkabírásom volt. Játszi könnyedséggel elintéztem tíz-húszféle dolgot, míg most a legegyszerűbb rutincselekvések: a reggeli felöltözés, az esti bevásárlás is gondot okoznak.

Végül is a depresszió bosszú. A szervezet bosszúja azért, mert annyi mindezzel terhelték le, hogy másként már nem állíthatta meg a feladatok özönét, csak úgy, hogy azt mondta:

„Kész. Vége! Üzemzavar miatt zárva.”

A javítást pedig, amennyire rajta áll, elszabotálja.

Nem tudom, melyik társadalmi rendszerben mennyi a depressziós – úgy gondolom, hogy a polgáraitól fokozottabb teljesítményt elváró kapitalizmusban több lehet a sikert hajszó, s a hajszában tragikusan elbukó, mint az ilyen tekintetben elnézőbb szocializmusban –, de ahogy hallottam, hozzávetőleg minden harmadik ember életében vannak olyan szakaszok, amikor levertségtől, szorongástól, memóriazavaroktól, önvádtól szenved, öngyilkossági gondolatok gyötrik, alvás-problémákkal küzd, étvágytalan, szexuális aktivitását veszti, egyszóval depressziós.

Embernek lenni tehát nem kis kockázat.

***

Jobb híján – és ez így igaz, tényleg csak jobb híján! – egy időre a szerelem lett az életcélom. Szokványos életcél ez egy huszonhárom éves nőnél. Cél, melynek segítségével megadja magának azt a fontosságot, jelentőséget, mely egy embert mindenképpen megillet. Cél, melynek segítségével összeköti magát másokkal akár a valóságban, akár csak képzeletben.

A valóság Fejti Zoltánt adta nekem. Adta, de voltaképpen már el is vette tőlem. A képzelettől Horváth I. Árpádot kaptam.

Mivel akárhogy szépítjük is, egyiküket sem tudhattam valóban a magaménak, úgyesen kellett gazdálkodnom velük. Hol az egyiküket játszottam ki a másik ellen, hol a másikat használtam fel, ha úgy kívánta úri kedvem.

Zoltánnak célozgatni kezdtem arra, hogy úgy érzem: valami kétértelműség, valami tisztázatlanság árnyékolja be a kapcsolatomat Horváth I. Árpáddal. Mintha vonzódna hozzám, s el kívánná érni, hogy én is vonzódjam hozzá. Nem állítom persze, hogy visszaélne a kezelés során a terapeuta és a beteg között kialakuló bizalmi viszonytal, de...

– Szerinted lehetséges, hogy szeret? – kérdeztem Zoltántól a torkomban dobogó szívvel.

– Szeret?! – köpte ki magából Zoltán dühösen. – Én nem ezt a szót használnám! Csak szórakozni akar a doktor úr!

Sérthette volna a hiúságomat, hogy Zoltán el se tudja képzelni, hogy Horváth I. szerethet engem. Sértette is. Ugyanakkor már annak is örültem, hogy azt a lehetőséget nem zárta ki, hogy ha a lelkem nem is, de a testem vonzhatja őt.

– Szórakozni akar...? – ismételtem meg Zoltán szavait ártatlanul, mint aki nem érti a dolgot.

– Szórakozni bizony! Azt hiszed, nem hallottam róla, hogy egyes doktor urak hogyan kúrálják ki a női pácienseiket? Kúrva kúrálnak. Kezelik őket derekasan, fáradságot nem ismerve... De én azt hittem, hogy te értelmesebb vagy, és nem ugrasz be a trükkjeiknek.

– Ugyan már! Csak szóbeszéd, mendemonda ez az egész! Az állásukat kockáztatnák, ha a benti nőkkel kikezdenének! – dadogtam zavarodottan. – Különböben is, mintha bizony az intézeten kívül nem találnának maguknak elég nőt!

Soha életében nem volt még olyan drasztikus Zoltán, mint ekkor. Négybetűs szavak tömkelegét rám zúdítva vágta az arcomba: a bolond nő is ugyanolyan, mint a nem bolond nő; mind a kettőnek megvannak ahhoz a testi adottságai, hogy egy férfi a kedvét lelje bennük.

Haragját annak bizonyosságként fogtam fel, hogy még mindig fontos vagyok a számára. Nem tudtam megállni, hogy ismét próbára ne tegyem. Újabb és újabb „bizonyítékokkal” traktáltam, melyek Horváth I. félre már alig érthető magatartását voltak hivatva alátámasztani.

Hatott, amíg hatott. Amikor már nem, bevallottam Zoltánnak, hogy szeretem Horváth I.-t.

– De hát én persze igazából egyáltalán nem szeretem. Én csak téged szeretlek! – zokogtam kétségbeesetten: úgy, hogy nem volt szükségem arra, hogy műkönnyeket dörgöljek ki a szememből. – Tudod, az ilyen, az orvosok iránt feltámadó szerelem valójában csak tünet. Indulatátvitel. Érzelemáttétel. Nem nekik szól személy szerint, hanem az ember a szerettei iránti érzelmeit vetíti rájuk. Amikor őt szeretem, akkor téged szeretlek benne.

Ez volt az a pont, ameddig Zoltán hagyta, hogy bevonjam őt ebbe a számára egyre elfogadhatatlanabb, s úgy tűnik, nemhogy a gyógyulás felé, de éppenséggel az ellenkező irányba vezető kezelésbe.

– Rossz nézni, mi lett belőled! – dűnyögte lemondóan, elfehérült ajkakkal. – Mikor hagyod már ott végre azt a szemét helyet?... Ha nem szeded össze magad, előbb-utóbb az lesz az otthonod! Vagy te pontosan ezt akard?!

***

Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézet

Budapest, II., Vörös Hadsereg útja 116. Telefon: 164-640

Levélcím: Budapest 27. Postafiók 1.

OTE Pszichiatriai és Klinikai Psychol. Tanszék

ZÁRÓJELENTÉS

VIDA REGINA (szül: 1964. 07. 20., Veszprém; lakóhely: Budapest, III. kerület, Szélmalom utca 16.) 1987. 09. 25-től 10. 12-ig, majd 10. 19-től a mai napig feködt osztályunkon.

Anamnézisében említésre méltó somaticus megbetegedés nem szerepel. Felvétele előtt körülbelül két hónappal kezdődtek depressiora utaló panaszai. Három hete situatív tényezők hatására állapota rohamosan rosszabbodott. Anxiosus-depressiv sy., suicid veszély miatt ideggondozó utalta osztályunkra.

Felvételi status: RR: 120/80 hgmm P: 80/min. Fiz. neg.
 Psychesen: Introvertált, sensitív, infantilis személyiség.
 Gondolkodása alkatilag ép, microman tartalmak, suicid késztetés explorálható.
 Emotionalis labilitas.

Leletek: Vizelet, vérkép, vércukor, VDRL: kóros eltérés nélküli.
 Psychol. vizsgálatok (Rorschach, Szondi, MMPI, Lüscher): Éretlen személyiség.
 Jelenleg krízishelyzetben van. Suicid veszélyeztetettség.

Therapia: Ludiomil, Seduxen

Körlefolyás: Depressív tünetekkel került felvételre. Az alkalmazott farmako- és psychotherapia hatására állapotában javulás indult meg, de adaptációs szabadságra engedése után súlyos gyógyszeres suic. kísérletet követett el. A Korányi Kórházba került, ahonnan egy hét múlva – toxicológiai szempontból rendezett állapotban – osztályunkra visszavettük. Az ezt követően alkalmazott therapia mellett állapota hullámozott, depressív tünetek csökkentek, összességében mérsékelt javulás következett be. A továbbiakban psychotherapias és farmakotherapias kezelés javasolt rendszeres ideggondozói ellenőrzés mellett.

Diagnosis: Személyiségzavar talaján kialakult depressív állapot. Tentamen suicidii.

Budapest, 1987. december

Prof. Dr. Mottányi-Maros Erzsébet
 egyetemi tanár

Dr. Horváth I. Árpád
 oszt. orvos

***

Próbáltam ráismerni magamra.
 Nehezen ment.

***

A fantáziaszerelem demokratikus.
 Nemcsak idő- és térbeli korlátja nincsen, de nem gátjai szerelmünknek a társadalmi és a kulturális különbségek sem.

Ki akadályozhatja meg abban, hogy beleszeressem egy, számomra a realitás síkján nyilvánvalóan elérhetetlen, a világ másik felén élő rock- vagy filmsztárba? Ki tilthatná meg nekem, hogy képzeletben magamhoz kössék egy alig néhányszor, s akkor is csak futólag: egy-egy pillanatra látott családapát?

Álmaimban társammá tehetek olyanokat is, akikkel a valóságban még csak találkozni sem lesz módomban. Szélsőséges esetben arra is lehetőségem van,

hogy ne is élő emberről vegyem a mintát, hanem virtuális anyaként szüljem meg kedvesemet.

Ha sokat ábrándozom, attól a lehetőség ugyan nem válik valósággá, de jótékonyan elfedi azt a tényt, hogy ami lehetőség, az nem valóság, és többnyire nem is lesz az.

A fantázia korlátlan szabadsága egy helyütt azért mégiscsak hátrálni kényszerül. Akivel egyszer már a valóságban is egymáshoz sodort a sorsunk, azt aligha tehetjük a magunkévá fantáziaszerellemmel. Ha a valóság halódik vagy elhalt, a képzelet újjá nem szülheti.

Pedig nem igaz, hogy a fantáziaszerelem passzív. Sőt, amíg a gyakorolt, a valós szerelem csak egy új világot ismer meg, a fantáziaszerelem új világot teremt. Kétségtelenül ez a szerelemfajta a leginkább kreatív szerelem.

Csak hát, azt tudomásul kell venni, hogy a fantáziaszerelem, mely teremteni tud, újjáteremteni igen ritkán képes...

Azután, hogy pszichiátriai kezelésem befejeződött, életem meglepően könnyen tovább folytathatónak, sőt, kisebb nehézségekkel bár, de meg- és átélhetőnek bizonyult. Nekem magamnak ugyan nem fűződött ahhoz határozott érdekem, hogy éljek, ám mindenki másnak, úgy tűnt, ez a legkényelmesebb megoldás.

Mester Magdolna

Kórtörténet

Üzenetrögzítőknek fenyegetőztél, ma visszapörgeted a vacak szalagot... ha van mit letörölni rajta.

De leginkább csak házimozit nézel, és szivarkarikákkal gurigázod át a perceket.

Befutottál, s a versenylovakat ünnepelni szokták: pezsgő, virágfüzér...

Pezsgőre telne jócskán, te mégis pálinkafélékkel kúrálgatod a lelkedet, ezt a fránya csökevényt, mely sebogy sem akar mögötted elmaradni. Pedig láthattad: köreidben másoknak ez rögtön sikerült.

Korábban rád kérdeztek néha. Toporogtak izzadó tenyérrel, ha túl őszinte voltál. Elég lett volna egy félszeg „jól”, aztán a visszakérdezés, majd hallgatni őket érdeklődő arccal... Már csak a tőzsdeárfolyam tüneményei villannak monitorodon.

Akad azért még jó pillanatotod: kibúzod magad, ha koldust látsz az úton. Ő nem TE vagy, s ez büszkeséggel tölt el.

Felszólítod a bejárónőt: pancsoljon csak a kivilágított márványmedencében.

Időnként izgatott leszel. Beléd nyilall, hogy fegyvert kell tisztogatnod. Talán az ólom tiszta lesz fejedben.

Kárpáti Tünde

Szerelemcsütörtök

(Részletek)

Ákosék a Télapó-napi ismerkedés után csakhamar meghívtak lakásukba. Le is vizitáltam. Átevickéltem a Terézvárosból Budára. (...) A Bem tér közelében becsöngettem egy első emeleti lakásba. Sötétedő délután volt. A kis szoba asztalkáján szertartásos rendben három kistányér három minyonnal, három pohár. – Mint a Hófehérke-mesében – gondoltam kissé gonoszul. A beszélgetést a feleség irányította. Miután legyűrtem a minyont és jó sok vizet ittam rá – mintha eltalálta volna Hilda, hogy az édességet, de a minyont különösen utálok –, kissé kényszeredett kérdezgetések következtek. Firtatására megvallottam, hívó ember vagyok. – Mi a zenében hiszünk és az emberi jóságban – mosolygott kissé fölényesen Hilda. Rózsaszín bőre volt, erős álla, és szabályos fogai alól ilyen, épülésemre szolgáló mondatok sorjázta. Végzettségemről, munkámról érdeklődött, aztán kifejtette, hogy az okos nők hideg természetűek. Frigidek. Ezen igen megbotránkoztam – bár lehet, hogy ezt a poént egy későbbi alkalommal sütötte el. – No, Ákos, te aztán kifogtad – próbáltam hessenteníteni a makacs gondolatot. Elmeséltem nekik egy zeneakadémiai tanárral való találkozásomat, akinek előjajáztattam, Bachot, Mozart-szonátát, Chopint, Grieget. Szemlőhegy utcai lakásán tea mellett kedves tapintattal, de mégiscsak levizsgáztatott Mozart szimfóniáiból.

Hilda azután családomról faggatott. Minden retyerutyát felsoroltam kínomban. Hogy olvasok-e, mi érdekel? (Jó harminc évvel később valaki szintén egy ilyen kérdezősködés szörnyen szenvedő alanya lesz, úgy tetszik, átfordul az Idő homokórája, és a féltékeny nők tudják a kényelmetlen kérdések sorozatát.) Ákos mentett meg, kért, hogy zongorázzak valamit. Akkor még nem volt meg a Bösendorfere, de egy elég jó hangszer került a kezem alá. Kínban voltam, mit játsszon egy szolfézs–zeneelmélet szakos tanár egy művészképzősnek? Aztán egy Bach-korálélőjátékot hallott tőlem. Finoman megdicsért, aztán kérésemre ő játszott. Chopin Asz-dúr balladáját. Közben esteledett. Ákost a homályban csak hangok által észleltem. Beleszerettem a hangokon keresztül a kezébe, és ettől a pillanattól úgy éreztem, Ákos ajándékaként enyém ez a ballada. Mikor a végére ért, ránk szállt a korai sötétedés. Az utcai lámpák derengése húzott furcsa árnyakat a falakra. Megkérdeztem tőlük: – Ti nem szoktatok villanyt gyűjtani? – És Ákos a kedvemért felkattintotta a csillárt.

Recept (a kockás fedelű gyűjteményből)

Palacsinta

Közepes nagyságú fazékba üss két tojást.

Pici só kerüljön bele.

Jól keverd el, miközben adj hozzá fél bögre lisztet.

Nosza a ragacsos masszát ereszd föl egy nyomás szódavízzel.

Keverd el simára. Megint jöhet fél bögre liszt.

Nyomás a szódavízből, keverés, keverés.

Akkor jó a sűrűsége, ha a kanálról nehezen folyik le.

Végül keverj hozzá fél bögre olajat.

Picit álljon.

Addig vedd elő a palacsintasütőt. Csorgass bele kis olajat, forrósítsd föl.

Szaglani fog, füstöl is.

Ez a megfelelő pillanat, hogy a palacsintatésztából egy merőkanálnyit a serpenyőbe csorgass.

Nagy hangon serceg, ne lepődj meg, hanem próbáld a serpenyőt a nyelénél fogva kicsit ide-oda forgatni.

A sült tészta körbecsorog, beteríti a serpenyőt.

Tedd vissza a tűzhelyre.

Tízig számolj lassan, majd egy lapos késsel próbálj alányúlni a palacsintának.

Ez a megfordítás pillanata.

Határozott mozdulattal a másik oldalára lendíted a tésztát, hogy ott is megsüljön.

Rázogassad a serpenyőt. Ha a palacsintád csúszkál, jó. Megsült.

Egy odakészített tányérra csúsztassad ki.

Ez volt az első. Addig kell ismételni a dolgot, míg a fazék kiürül.

A töltelék tetszés szerinti. Legegyszerűbb valamilyen lekvár.

Az összetekerés már nem probléma.

Ha elszakad, vagy bármi baj ér, közben fel lehet falni a selejteket.

***

Hangjáról megérezem, ha valami bántja Ákost. Ismerem a kezét. Karonfogva vagy kézen fogva járunk. Meleg kezű. Szelídíteni való vadóc vagyok. Nehezen nyíló, bezárt. Szeretem a kezét a klaviatúrán, szeretem a tenyeremben, szeretem, ha írógépet püföl, vagy ha pohárka sört melenget. Órái után rendszeresen a Lyra étteremben ebédelt. A Zeneakadémia bejáratával szemközt volt ez az olcsó söröző, ahol menüt lehetett rendelni. Szinte naponta találkoztunk. Tudtam, merre keressem. Letelepедtem asztalához, és míg ő evett, elszopogattam sörmét, és beszélgettünk, beszélgettünk. Először zenéről, a tanáráról, a darabokról, amiket tanul. Aztán jött a baráti köre, zeneakadémiai társai. Vizsgakoncertekre hívott, megismertem évfolyamtársait a dobogóról. Némelyiket személyesen is. Témánk volt a világ minden csodája. Irodalom, filozófia, ismeretelmélet, vallástörténet. Csakhamar Isten, akiben nem tud hinni. Céljai, reményei, kudarcai. Lassanként és párhuzamosan az én életem is kinyílt számára. Gyakran tettük meg az utat gyalog „házáig”, ha már nem volt délutáni órája. Ez a hosszú séta a körutat jelentette, át a Margit hídon Budára. Hildáról soha nem esett szó.

Papa ordít, rugdossa az ajtót, baltával léket vágott bele. Dühében földhöz vág mindent, ami a keze ügyébe kerül. Mama hol tűri, hol duettban üvöltene. Papa érzelmi élete fölfoghatatlan. Szombatonként nagymama átjön Rákospalotáról – rítus ez már – ebédre. Feszengünk a nagy ebédlőasztal körül. Mama nyájasan merít mindenkinek. Egyszerre, és csak akkor szabad az evésbe kezdeni, ha papa megengedte. Csoda, hogy nem akad torkunkon az a szegényes akármí. Meg kell vallani, a terítés mindig elegáns. A lecsúszott polgár büszke

nemessége mama gesztusaiban. Kávékészletben kínált pótkávé vagy metszett gyümölcskehelyben a szilvakompót. Papa nem beszél. Hallgatag. Gondolatai ismeretlenek. Valami miatt boldogtalan. És nem tud szeretni. – Szemérmes – mentegeti mama a mimikátlan arcot, a sohase simogató kezét. Néha mi megyünk át Palotára. Örökös paradicsomleves a menü, kifőtt tésztaival, amit nagymama mindig odakapat, hogy legyen „lesült tészta” – ezt ajándéknak szánja a kevéske lekvár mellé, amit kanállal rácsap. Nagymama ül a bordó plüsskanapén – papa előtte térdelve zokog, és csókolja, csókolja a kezét. Riadt gyerekszemeknek feldolgozhatatlan emlék. Aztán kitelepített rokonokat fogad be nagymama a palotai házba. Átrendeződik a lakás, a plüssdívány máshova kerül, a sakkasztal végleg a padlásra.

A sors furcsa fintora, hogy a reggelente misére siető nagymamát a kistemplom tövében úgy megrúgja a szemben lakó Pista bácsi lova, hogy a sérülésekbe belehal. A ló frissen ültetett árvácskapalántákat legelészett. Nem tetszett neki nagymama szigora, amivel odébb akarta őt hajkurászni. Szent asszonymnak csúfolták szegényt. Méltó helyen kapta „lórúgásnyi” menetlevelét a Jóistenhez.

***

Néha Ákos azt kérdezi: – Játsszam el neked az Asz-dúr balladát? Vagy valamelyik Consolationt Lisztől? – Kedvesen kérdezi, őszintén.

Ne játsszad. Nem tudnám meghallgatni. Már másnak játszol. Te mesélted, órákat játszol Renátának, aki elragadtatottan hallgat. Rajong. Meghatott orrát zsebkendőkbe fújja. Véleménye van, kétségei vannak. Tanítod, bátorítod őt, visszaédesíted elutált gyakorlását. Regina sohasem rajongott a lábadnál ülve. Sose támasztotta válladra fejét, odaadón, szerelmesen. Keservesen végigbogarászta veled a kottát, aztán otthon kigyakorolta repertoárodát. Versenyek előtt megkérte, hogy szóljon hozzá a művekhez, máskor nem kérte. De mikor a koncertdobogóról visszahallotta, balga szívvel azt hitte, a zene mind az övé. És boldoggá tette játékos a huszadik sorban. A gratulálás perceit kivéve, háttérben maradt. És azok a hosszú csöndek! Regina azt hitte, a közös öröm csöndjei. Az egyedüllét hónapjaiban egy-egy átbeszélte frázis formája, Beethoven Op. 26-os Esz-dúr bagatelljének bensősége átforrósította, boldoggá tette. Büszke volt Ákos tehetségére. Amúgy igen ütődött volt hiszékenységében Regina – persze utólag könnyű belepofázni a történetbe.

– Te zongorázni ugyan nem tudsz – mondotta egyszer Ákos (ej, de gonosz vagy!) –, te *hallgatni* értően tudod a zenét. – De hallgató nélkül mire való a muzsikálás? – kiabálta kétségbeesve.

***

Renáta, tanítalak, vakosan írom a recepteket.

Nem telefonálsz, nem e-mailezel. Ákos mintha nem is lenne a világon. Azt írtad a múltkor, hogy már nincs szüksége rám, te vagy a kedvese, nem szorul Ákos az én vigasztalásomra.

Éjjel van, ujjaim alá simulnak a sorok. Ebben a torokszorító időben, a hírek egymásnak ellentmondó üvöltése mögött elrejtőzve élek. Egészen szótlantul. És nincs igaza Momónak. Ő egy gyerek, aki időn kívül él. Mesefigura. Nem igaz e mondat: Az idő a szívben lakik. Fordítva van. A szív lakik az időben. És

belepusztul a napok, hetek mozdulatlan vonulásába. Ebbe az irdatlan szótalanságba. Momo kegyetlen, mert hallgat. Talán nem véletlen, hogy nem szól. Meresztli megértő szemét a szomorú világra. A megértő hallgatás vigasztal? Akkor, Renáta, te most vigasztalsz engem a hallgatásoddal? Vagy leírtál, mert csak az idődet lopnám? A te fiatalságodnak én lennék a tolvaja?

Recept

Egyszerűen elkészíthető, gyors meleg vacsora

Végy két tojást.

Végy egy teflonserpenyőt (ha nincs, bármi jó)

Zsírozd be a serpenyő alját (jó módszer, ha belekotorsz a zsírba 2-3 ujjal, és azt szétkened egyenletesen, ügyesen)

Ne bátortalanodj el! Tiszta tányér fölé az első tojásba belevájad hüvelykujjadat, belesorgatod. Eztán jön a második, hasonlóan bánj vele. Ha egyik sem volt bűdös, villával kicsit keverd meg. Só jön hozzá csipetnyi. Döntsd a serpenyő fölé a tányért, hadd süljön meg a rántottád. Ha sercegést hallasz, jó helyre folyt a tojás.

Bizakodj, előbb-utóbb megeheted egy szelet kenyérral. Legegyszerűbb a serpenyőből, de még a főzőiskola többi fejezete eligazít az elegáns étkezést illetően.

Végre megtaláltam azt kis rést, amin az időt fölön csíphetem. A busz kínzó lassúsággal dőcögött a Bosnyák tér felé, minden hepehupánál fölbüfögött egy jó adag olajbúzt. Ahogy a második ülésen ültem jobboldalt – az a kedvenc helyem, mert a kerekek dobjára fölpackolhatom lábamat –, egyszóval rájöttem, ebben a rázkódásban van valami mámorító egyhangúság. Kinn téli sötét. Tölem suhanhatnak házsorok, villák, vagy épp a zuglói Porcelán lakópark félig rombolt és félig kész házai. Koncentrálok, és minden eltűnik. Homlokom mögött eleven vetítővászon jelenik meg, és rajta pergő filmsorok. Jó meleg jár át, érdeklődve figyelem az épp zajló komédiát vagy drámát. Néma figyelője vagyok az eseményeknek, bele nem nyúlhatok a múlt történéseibe. Némelyik kép megáll, mintha film szakadna, érezni a celluloid égett szagát. Máskor olyan sebes a dolgok iramlása, beleizzadok.

Újra meg újra előjön az a képsor: állok a Nádor Terem előtt műsorral a kezemben, az én feladatom színpadra küldeni a délelőtti koncert szereplőit. Túl vagyok már az épület három szintjének számtalan megmászásán, a csivitelő gyerekek összetételén. Zavárom őket termükbe, a hatodik zsömlét faló kölyköt helyreigazítom, és félig kiivott kólákat tüntetek el papíropoharokból. Indulnék keresni a következő szereplőgardát, mikor meglátom feltűzött hajával Zizit, kezében meggyszínű csellója, mellette Ákos szmokingban – ők lesznek az utolsó előtti szám Kodály Adagiójával. Mellettük áll hadonászva a már hatalmasra növekedett Hilda. Gesztusai idegesek, jó, hogy a gyerekzsivajban hang nem ér el hozzám. Ákos arcán látom: nagyon elege van. Renáta meg kipirultan és huszonhat éve minden biztonságával hallgatja őket. Leszegett fejét látom, és érzem feszült eltökélttségét. Kezét egymásba kulcsolja, begörbített ujjával körmét piszkálja folyamatosan. Mosolyog.

Aztán ez az állókép átúszik időtlen, porszagú csöndbe. A dobogó függőnye mögött várjuk a fölkonferálást. Nehézselyem mézsárga függöny. Renáta biztonsággal jár a színpalak mögött, ebben a teremben gyakran szerepel. Arcát most fölemeli. Átszellemült. Érezni, hogy minden hangot előre hall. Ez már a beavatottak biztonsága. És egyedül akar lenni. Tudom. Hallgatja az Adagióban Ákost. Együtt rezdül Ákos zenéjével. Aztán majd karon fogja, fülébe sugdos. Magával röpíti a művészszoza felé, de elébb, míg a szereplők hajlonganak, neki kell tartani a csellót, ő karol Ákosba is, a kamarapartner székét komikusan vállára veszi, úgy vonul szerencsétlenkedve gyerekesen és diadallal. Renáta, Renáta!

Azt mondtad első találkozásunkkor: barackszín árnyalatú a lényem – így tudod kifejezni, mert nincs arcmemóriád. Meg hogy: Köszönöm, hogy Ákost harminc évig szeretted. Így! Múlt időben! Átöleltelek, belül megmosolyogva az előttem feszengő gyereket. Mit mondhattam erre a múlt időre? Renáta, kívánom, hogy te is legalább harminc évig szeresd.

Barackárnyalatú lényem! No, ez megjegyzendő.

És a megemlegetett esztendőök sora – az milyen árnyalatú, és azt hogy lehetne kitörölni? Az én memóriám sistereg Renáta, mint a tűz, ha lobot kap.

***

Utolsó éves voltam a főiskolán, mikor a szürke, nyúlós télbe hirtelen be-robbant a március. Langyos szelével, szeszélyes esőivel, nehéz földillattal, úgy, ahogy illik. Éreztem a napocska gyenge sugarát, de a világ valahogy nem akart megszínesedni. Már kibújtak a krókuszok, ibolyát árultak – sok levél közt pár szál lila szírom. A nárcisz sárgája nem volt az az eleven, a pulóverem pirosa nem az a tüzes, mintha a tél ködfátyla ott lebegett volna a színeken, a tárgyak felszínén. Örültem a napfénynek, de ha szemből sütött, nem ismertem fel a tárgyakat, embereket, fekete folt állt vagy mozdult előttem. Ez nem is zavart elérte. Kellemetlenebb volt, hogy órán a partitúrát egész egyszerűen nem láttam. Valami sűrű homály fedte a kottalapokat. Nosza, szemészhez küldött áldott emlékü tanárom, Sz. I. zenetudós, zeneszerző. Vitaminhiány – állapították meg. Tavaszi fáradtság, a félévi kollokviumok után teljesen érthető. Beszedtem a sok vitamint, aludtam nagyokat. A következő héten már zongoraórán is problémám volt. A nagyobb kottafejek olvasása bármi erőlködés után sem ment. Rémültömben ismét szemészetre szaladtam, látva idegességem, az orvos szemüveget írt fel. Kiváltottam, és egyre rosszabbul láttam. A szürkeség magam körül elviselhetetlenné vált. Abban az évben, nagypénteken volt a diplomakoncertem. Szakdolgozatom már februárban elkészült. De világom fényétől fosztott, keserű illatú lett, mint a nagypéntek reggeli szertartás. Márciusi aranyesőágak dideregtek. A diplomakoncertemre szemüveg nélkül mentem, minnek, abban sem látok. Kimerültség? Didergek egyetlen szál sötét ruhámban, didergem a nagypéntekben. Még jó, hogy csak meghajolnom kell, ha a műveimet eljátszot-ták. Ha lesz kinek. Ha lesz közönség!

***

Két hónap alatt teljesen megvakultam mindkét szememre. Ezt a Mária utcai klinikán diagnosztizálták. Jobb és bal szememen erősen kifejtett, de még nem

operálható szürke hályog fejlődött. Mivel huszonharmadik évemet töltöttem be épp azon a nyáron, a klinikusok előtt is rejtély volt az eset. Mert a tünet, a szem lencséjének teljes elmeszesedése időskori betegség.

Ez a nyár szakrendelőben és klinikákon való ücsörgéssel telt. Mitől kaphattam a hályogot? A számtalan kivizsgálásnak furcsa eredménye született: gyógyszerártalom okozta. Regina vizsgaidőszakok idején, mikor egyáltalán nem tudott elaludni, orvosi rendelvényre enyhe nyugtatót kapdosott be. Nem is olyan sokat. Két év alatt mindössze húsz fiolát. Így jótékony álom szállt az éjjeli bagoly szemére. Csakhogy az a gyógyszer törzskönyvezés előtt nem lett igazán kipróbálva. Környező világom először meghomályosodott, majd teljesen eltűnt. Miközben elveszítettem magam körül minden láthatót, belül – látóvá kezdtem válni. Képzetelem megtartotta elevenségét, memóriám a dolgok rendjét, élni vágyásom pedig megtalálta a megoldást: hogyan tovább.

Legelső kérdésem orvosaim felé lényegre törő volt: fogok-e valaha látni? A válasz biztató volt, de nem egyértelműen pozitív. Ha egyáltalán műtenek. Ez volt a nagy kérdés, hozzá merjenek-e nyúlni a speciálisan kifejlődött, az üvegtesthez csapokkal kötődő, merev, elmeszesedett lencsééhez. Fialat vagyok, az orvostudomány fejlődik, hátha van megoldás ezt a meszet leoldani. Ha mégis műtenek, szódásüveg vastag szemüvegeim lesznek életem végéig. Nos, rájuk hagytokoztam. Ne siessük el a dolgokat. A várakozás ideje: három év sötét magánzárka. Épül a belső „vár”, épülnek és bomlanak a kapcsolatok falai. Ideje volt egy keserves vetésnek. Harminc év után ideje lenne valamiféle aratásnak. Szolgálatban és segítségben telt el életem. Hogy is, hová is tartozom? Oldás-kötés ideje. No de ki dönt mindezekről? Ákos Renátája? De ne siessünk a dolgok elé.

A diplomám éve volt ez. Szakdolgozatomat (Bartók és a népzene) a „Gyermek” ciklus négy füzeté és az Amerikában közreadott kritikai kiadás összevetése alapján készítettem el. Ezt a tematikát kaptam. A cédulázáson túl voltam, fejemben nagyjából készen állt a dolog. Gépelni kellett. Márpedig zenei szakzsargonral teli szöveget hogy diktáljak gépbe?

Hogy a dolgozatomat beadhassam, megtanultam vakon gépelni. Elvégeztem a telefonközpont-kezelői tanfolyamot, hogy előbb-utóbb dolgozni tudjak, nemlátóként.

***

Muzsikus lettem, de meg vagyok fosztva minden képességemtől, hogy muzsikálni tudjak. Üldögélek a díványon, üldögélek az asztal mellett leeresztett kézzel, az ablak felé tárt szemekkel. Az ablak világos kocka a szoba sötétjében. Kívül és belül minden csak a szürke árnyalataiban létezik. Még a csönd is. Kocsi zörög eltávolodóban, kívül gyerekzsivaj a Cibulák telkéről. Datolyát ültettem cserépbbe. Ha kitavasodik, valaki elvisz kirándulni.

***

Az önállóságra hamarosan igen nagy szükségem lett. Megvakulásom után megváltoztak az emberekhez fűződő kapcsolataim. A legtöbbjük sajnálatában,

szánalmában megijedt. Elmaradoztak a barátok, elhallgattak a telefonok. Megritkultak a látogatók. Nemcsak áthatolhatatlan homály vett körül, hanem álnok csönd is.

Papa nem akarta hinni, hogy mindez igaz. A vakságban eltöltött három év alatt végig látóként kezelte. Egészségemről szó nem eshetett. Mint ahogy addig sem. Kikapcsolódni a heti meló után, bizony kirándulni kellett, kötelező vasárnapi autóutak voltak a Wartburggal. Nagy örömét lelte ebben a banánzöld négyüteműben. Veszélyes virtuozitással vezetett. Mama ecsetelte a táj szépségeit, merre járunk, mik a jelzőtáblák, papát óvatosságra intette az eszement száguldásban, én a hátsó ülésen homályomban üldögéltem. A benzinszagú kocsi órák hosszat rázkódott, míg a kiszemelt helyre értünk. Ipoly-part, gödöllői dombok, Veresegyháza a békaszagú tóval – mikor merre vitte papát a kedve. Ott karon kapott anyu vagy valamely potyautas rokon. A friss levegőn jólesett kinyújtózni, lábam megtanultam magasabbra emelgetni, ha járok, amolyan golyaforma lépdelésre szoktam, a kirándulások hepehupás talaján hasra ne essek. Aki karon fogott, szóval is tartott.

Mindez változatosság volt az otthoni üldögélés után. Egy nap tartalma két ágyazás közt, paplan az ágyneműtartóból ki, be. Szellőztessünk. Ez az ablak kerete, ez a telefon, az álnok néma, karnyújtásnyira a díványomtól. Itt a beavatított húrú ingaóra, mókásan puffogja el negyedóránként az időt. Mint a Big-Ben, berekedve a londoni ködtől. Órát vásárolok a Vakok Szövetségében, nyitható fedelűt, meg lehet tapogatni a mutatókat. Amúgy pontosan tudom, nappal van-e vagy éjjel, a hangok tájékoztatnak. Lassan megtanulom az idő múlását sejtjeimben mérni. Pontos időt kérnek, megmondom percnyi pontossággal. Miként van ez, magam sem tudom. Közben valami bennem mozdulatlaná válik. Nyugodt, derűs. Vár.

* * *

Honnan tudja a vak, hogy poros az ablakpárkány, ideje lemosni? Nos, egyszerű. Fogod a gyanútlan kérdező tenyerét. Jó erősen tartod, miközben végigsikálod kezével a párkányt. Az érdes, szemcsés felület és a felejtethetlenül durva gesztus egy életre kiokít. Itt az idő hozni a felmosó vödröt, a rongyot. Sok mindent tisztára kellene mosni. Az ablak után a függönyöket. Állsz a párkányon, beborítva a nedves függönnyel, nyújtózol, kezed keresi a csipeszeket. Lenn Hilda szemtelenkedik. Ákos csitítja, nekem próbál segíteni, hogy talán ő sokkal magasabb, cseréljünk. Hilda csak nevet. Kártyák vannak a kezében, szeméhez emelve azokat nézegeti. Jó nagy veszekedés keveredik a semmiből.

A vak tükre egy látó. Lehet a látó a legjobb indulattal hamis tükör. Vaktükör. Nem tükröz. Nem a valót vallja. Évtizedek múlnak el a vakok időtlenségében, életek múlhatnak el álságos valóságban. Ákos élete sekély vízből indult, és az örökös zátonyok nemhogy kedvét szegték volna, küzdött. Sőt – élete céljául vallotta ezt a küzdelmet. Ki nem mertük mondani, önmaga megtartása a cél, élete, hogy zenéljen, mindenek dacára.

Egyszer a Rádióba mentünk együtt, nyilvános koncertet adott a 22-esben. Két darabja közé ékeltek egy énekszámot, amit a nálunk jóval idősebb – ötve-

nes éveiben járható – művésznő kísért. Ákos gratulált neki és letegezte. A hölgy kissé meglepődött, de vette a lapot. Hazatérve szóba hoztam az esetet. – Honnan tudhatnám, hány éves? – mondta. Ákos szenvedélyes. Igaza van. Fiatalos hang. Érzékeny muzsikálás. Nem mindegy? Végül is a bemutatkozásnál nem közöljük a korunkat.

No de hogy Renáta huszonhat!

Egy kis kellemetlen számolás. Harminc éve vagyok Ákos mellett. Ha ezeket az éveket hozzáadom a sajátomhoz – én akkortájt már csak mint portörlets lehetek valaki bosszúságára. Ha a harminc évet Renáta mostani éveire adom, hát... akkor hány éves a kapitány?

***

Most itt ez az e-mail. Másfél éve csak a válasról van szó. Elviselhetetlen hosszú történetek Hilda rémtetteiről. Mintha elmebeteg lenne a feleség. Ilyet kimondani nem lehet. Ákos panaszkodik, de remél, hogy Hilda jó útra tér. Harminc év után valaki kicserélődik? Hirtelen megszereti a komolyzenét, szereti a zongorázásodat? Okossá és művelté lesz? Mégis, gyerekeim anyja s a többi. Mindig oda tért vissza Ákos, hogy bár megutálta Hildát, újabb és újabb esélyt ad neki. Ej, de Hilda közben elkurvult. Ákos minden kocsmatöltelékét bevallott nekem, aki miatt összeverekednek. Méltatlan helyzet, elképesztő az a hazugság, amiben él. Próbálok biztatni: meneküljön, váljon el végre. Meg is kérdezem, nincs-e menedéke valakinél, akit megszeretne, aki társa lenne.

– Nincs – mondja.

No, ekkor hazudott.

Később ez az a tömondat, amitől nem tudok megszabadulni, ami miatt véresre sírom a szemem és hetekig nem alszom. Lehetnek titkai. E kapcsolat kibírta, hogy Ákos tíz évig csaknem eltűnt életemből, csak a szülinapi, karácsonyi telefonbeszélgetések, híradások koncertjeiről, postázott meghívók, szórólapok, miegymás, azután laza természetességgel visszajött. Mintha előző nap beszélünk volna legbelsőbb dolgainkról. Ez a biztonsága zavarba ejtő.

Zavarba ejtő Renáta fiatal zagyasága. Láss tisztán. Mindent elviseltél, amíg Hildával volt Ákos. Hilda mintha levegő lett volna. De ez a Renáta a huszonhat évével! Mintha megisméltódne egy rossz álom. Ákosnak gyengébb kell. Ákosnak olyan nő kell, aki percenként elsírja magát ügyetlensége miatt? Ákos magának akar újabb bálványt faragni, Coppélius mester, aki aztán beleszeret a művébe, szereti percről percre a saját munkáját benne, Ákos lelke is vak? Elment az esze? Mint furcsa Pygmalion addig tanítja csacsogni a verebét, míg az fülemüleként trillázik? Renáta a nyakán lóg, arról álmodozik, hogy négykezes darabokat tanulnak. Ravel Lúdanyó meséit. Aztán a Schubert f-moll fantáziáját. Csapong, képzelete rabja. Infantilis és rafinált.

Adott egy férfi, akit egy gyerek gyöngesége megindított. Adott egy gyerek, aki nem tud felnőni, és nem is akar. Jó ez a kényeztetett állapot. A jelen idő libikókája kétszemélyes.

Minden hely foglalt. Fönn, lenn. Meg kell őriznem magam. Ákostól távol, Ákoshoz közel, próbálj aluszkálni, ne sírj. Zseni nyalja a képem, lábamhoz bú-

jik a takaróra. Hajnali fél négy, hallom a cirkó be-bekapcsol. Reszketek. Zseni hozzám bújik, melenget.

Ákos e-mailje kimarja a szemem, megszégyenülök.

***

Recept

Lencsefőzelék újévre

Előző nap áztass be másfél bögre lencsét.

Egy csülköt is tégy hideg vízbe, hogy jól megpuhuljon.

Lehetőleg híj vendégeket, hogy a Szilvesztered ne legyen unalmas.

A lencsét másnap reggel tedd fel főni nagy fazékban, a vízhez adhatsz egy kicsit a csülök kiázott levéből.

Hámozz meg egy nagy fej vöröshagymát, dobd a lencse közé.

(Nem kell összevágni, ne izgulj)

Ízlés szerint tegyél sót, törött borsot és 3-4 babérlevelet a fazékba.

Másik főzőlapon remélhetőleg már fő a csülök.

A lencsének fél óra, a csülöknek egy óra fővés kell.

Kavargassd, nehogy a lencse leégjen.

Kis zsíron pirospaprikát kellene olvasztani.

Öntsd a lencse tetejére, és kész is.

A telefonokat kapcsold ki, így semmi sem zavarja a főzés örömét.

Ha a vendéged közben megérkezne, álldogáljon csak.

A lencse fő és az a FŐ.

Előbb utóbb úgyis bekerül a „vendög” a pezsgójével.

Úgyis csak belekontárkodik a csülök fölaprításába és minden egyébbe.

Huss, hazafuss!

Úgyhogy a kajálás a háziak öröme lesz.

Kettesben jó a pezsgóvédelem.

***

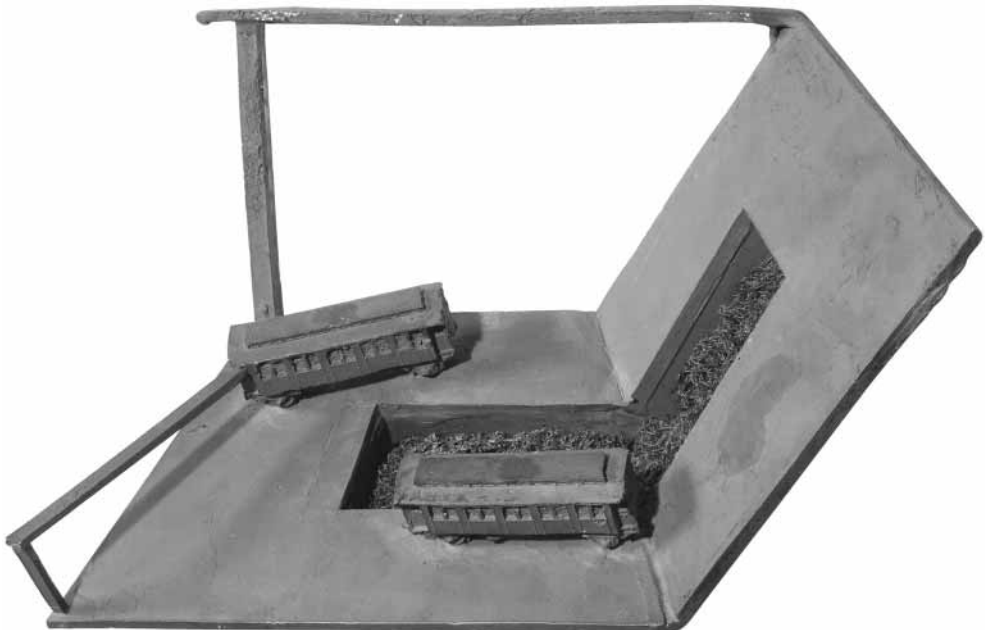
A Mária utcai szemklinikára feküdtem be. Hároméves vakságomból ott műtöttek. Egy éven belül háromszor. A szem a lélek tükre – így a szóolás. Ez a tükröz visszavonhatatlanul bepárásodott.

Az operáció után tíz napot kellett háton feküdni. Nappal kiültettek, a vaságy előtt álló trónusszerű, magas borszékre. Klórszaga volt az épületnek. Tágasnak tűnt, és nyugodtnak. Bennem is ez a tágasság és nyugalom lakozott. Nem féltem. Éjjelre kikötötték az ágy széléhez kezeimet, hogy meg ne tudjak fordulni. Hason fekvő vagyok, úgy alszom el. Nos, itt beletanultam a háton fekvés gyötrelmeibe. Hajnalban, mikor lavórcsörgéssel jött az éjszakás nővér lemosdatni, kioldozott, alig tudott felhúzkodni, teljesen megmerevedtem. Nem is a letakart, operált szemem sajtott, inkább egész testem szenvedte a mozdulatlanságot. Nagyon igyekeztem. Rajtam ne múljon! Nónay professzor úr operált. Nagyvizit volt befekvésem másodnapján – még csak a műtéti előkészítés folyt, szemcsatorna-átmosás, kenet mintavétel. Ott ültem hátulkötös kórházi ingben a magas széken. A lábam le sem ért. Lóbáltam kínomban.

Egész rövidre vágott, fiús haj, mész kristályoktól ragyogó, szürke szemek, a hang irányába forduló gyerekarca.

***

Ülök a szobában. A klinika párás tisztasága után mindent porszagúnak érzek. Óvatosan végzem fekete szemüvegben a házimunkát, ne emeljek, le ne hajoljak. Megtanítottak a klinikán egy kissé magasabb fejtartásra. (Ezt a vakság alatt már elsajátítottam, az örökös füleléssel.) Úgyesen leguggolok, ha keresek valamit, körbetapogatom a terepet, mint régebben. Előbb-utóbb kezemhez szelődül a világ. A fülemmel érzékelek. Hallásom által észlelek dolgokat. Nagynagy türelmet tanulok kiszolgáltatottságomban. Fejemben mindenre emlékszem. Bot nélkül közlekedem. Számolom a fordulókat, lépcsőket.

FALI TÁJ III.

Domokos Johanna

Az égsátor története

Hol volt, hol nem volt, Napokon innen, Holdakon túl, ott, hol a sírás nevetésé válik, és a bosszú szeretetté, volt egy gyönyörű, nagy birodalom, mely olyan hatalmas teret ölelt föl, mint szívünkben a képzelet.

Ennek a birodalomnak ragyogó királynője és királya bölcseivel együtt olyan csodálatos égsátrat emelt a szellők szárnyára, hogy aki szomorúságában lehajtott fejét feléje fordította, szívében a kín markolatának szorítása megengedett, és újból derű árasztotta el lelke látható és láthatatlan arcait. A rengeteg virágzó és termő fától a levegőszellő illatokkal volt gazdag, és aki egy kicsit is elfáradt, mélyet szippantott belőle, és újból friss erőre kapott.

A birodalom összes lénye boldogan élt, és ki-ki könnyedén ügyelt arra, hogy együttérzésben, szeretetben, türelemben, jóindulatban tarthassa saját otthonát. A hirtelen, gonosz gondolatok hamar megszelídültek, és jót nevetett, aki ilyesmit vett magán észre, ám igyekezett több ilyen lelki magot el nem vetni.

Évek múlásával a királynak és királynénak két szép gyereke született, akik örültek a birodalom békességének, és nagyon ügyeltek arra. „Milyen jó ez nekünk!” – kiáltott fel az egyik. „Milyen jó ez mindenkinek!” – kiáltott fel a másik. A király és a királyné sokat mesélt egymásra nagyon hasonló gyermekeikről arról, hogyan kell óvni a vizet, a földet, a levegőt, az égsátor nyugodt feszülését, hogy minden érintése, megéltése az élőlények javára legyen.

Történt egy gyönyörű tavasszal, hogy a királyi pár bölcseivel együtt hosszas elvonulásra készült, mely alatt kinyithatják lelküket a teljes térnek, sebes paripákat foghatnak be a szellők szekerei elé, és bevonhatják az égsátrat örömolajjal. A csillagok szeme, az emberek szíve nagyon várta ezt a szép, lassan kibomló, de mindenkit próbára tevő ünnepet.

A két királyi gyerek már jó nagyocskák voltak, így rájuk bízott a birodalom rendjének megtartása. Az emberek először a nagyobbikhoz fordulhattak óhajaikkal, de ha nem voltak megelégedve a megoldással, a kisebbik elé is járulhattak. Ő is nyitott, együtt érző szívvel fogadta a kéréseket, és megpróbált a maga nemességében enyhíteni a testi-lelki fájdalmon. Ugyanis ha szépen kérlelték, a nagyobbik ifjú mindig szívesen segített az embereknek, ám az öröm, amit jutalomként adott, csak ideig-óráig tartott.

Ezt a kis próbát sokan nem vették észre, elégedettségük múltán újabb és újabb kérelemmel fordultak a nagyobbikhoz, ki végeláthatatlan onthatta, oszthatta a rövid enyhüléseket. Igazán kevesen voltak, kik nem is annyira a nehézségekre nehezteltek, hanem az öröm mulandóságára. Kinek ez a felismerés lelkében felötlött, addig nem nyughatott, míg észrevételével a fiatalabb királyi sarj elé nem járulhatott. Ő viszont nem azonnali jutalmat adott, hanem megtanította sok türelem, odaadó figyelem és törhetetlen bizalom árán a tartós örömet, mely érzékeny testükön belül kierősítette erőssé tette a halhatatlant. A két kirá-

lyi gyerek viszont ifjúvá cseperedve is olyannyira hasonlított egymásra, hogy szemmel nem is lehetett megkülönböztetni őket, csak helyes megérzéssel. Emiatt az embereknek a szívükkel kellett hozzájuk közelíteniük.

Teltek-múltak az évek. A királyi pár sokáig elmaradt bölcseivel, nem is igen tudták a birodalom lényei, hogy szükségből-e, vagy csak az emberek próbára tevése miatt.

Közben élőlények haltak meg, de mindenki érezte, hogy ez az egyik legkülönösebb próbájuk. Úgy készültek rá az öregek, mint második lakodalmukra, melyben a jegyességet a mindenséggel köthetik. Azok, akik az idősebb uralkodójukat imádták, újból helyet kaptak a birodalmában, és emiatt sokan őt magasztalták. Virágkoszorúkat fontak gyönyörű ajándékozóhelyeikre, szobrokba vésték nemes arcát, és szép dalokkal dicsőítették boldogító tetteit.

Mivel az emberek mindegyre hozzá fordultak panaszaikkal, könyörgéseikkel, imájukkal, és nem néztek fel az ég sátorára, nem szippantottak nagyot az illatos szellőkből, feledni kezdték lassan, hogy korábban miként volt. Másik uralkodójukat viszont szomorítani kezdte, amit látott. Ám a hozzá fordulókat annál inkább nem hagyta cserben: végeláthatatlanul mesélt nekik növények, állatok, történeések nyelvén az égsátor csodájáról, a múlthatlan örömről, melyből mindig maguk köré vonhattak egy áldással, vidámsággal teli világot. Szívükbe

és tetteikbe ültették megfigyeléseiket, és amikor ezek az emberek elhagyták mulandó testüket, olyan birodalomba születtek újjá, ahol nemcsak égi sátoruk, hanem testük is múlthatlan örömből volt, mely nem ismert idő- és térbeli korlátokat, s ha valakinek segítenivalója akadt régi otthonában, oda is könnyen eljuthatott.

A királyi pár még ma is vándorol bölcseivel világról világra, hogy kiépítse szivárványos égi sátorát, és miután ez gyönyörűen ráborul birodalmuk lényeire, két vidám gyereket megint ott hagyja, hogy tapasztalataikra figyelve finoman bölcsülhessenek azok a lények is. Egyik királyi gyerek azt mutatja, hogyan lehet a fájdalomtól kilépni, másik pedig, hogy miképpen lehet azt egy időre megszüntetni. Idővel a királyi gyerekek felnőnek, és családokat alapítanak. Születendő gyerekeiket ki-ki oktatja, nemesíti a saját feladata szerint. Megkülönböztetni őket viszont ma is nagyon nehéz, így az embereknek igazán oda kell figyelniük, hogy kinek és miként fejezik ki óhajaikat.

Ám az égsátor csodája mindig ott ölel bennünket, hogy aki szomorúságában lehajtott fejét feléje fordítja, szívében a kín markolatának szorítása megengedjen, és újból derű áraszsa el élete látható és láthatatlan útjait. Virágzó növényektől, bölcs lényektől a levegőszellő illatokkal, vidámsággal gazdag, és aki egy kicsit is elfáradt, mélyet szippanthat belőle, hogy újból friss erőre kapjon.

Balogh Ildikó

Szantál

Az indiai túrógolyókba cukorszirup és rózsavíz is került. Egyébként úgy néztek ki, mint a meztelen túrógombócok. Gergely egy ezüstös fémtátra tette őket, bordó rózsaszirmokat szórt köréjük, és így vitte ki a Szantál étterem hatos asztalához. Izmos felsőkarján megfeszült a vászoning. Leborotvált fején csak hátul hagyott meg egy kis lófarokszerű haját.

– Kár, hogy hinduista – sóhajtott Zenóbia, amikor Gergely elé rakta az ezüstös tálat. – Milyen helyes fiú – és bekapott egy rózsaszirmot.

– Az a dísz – mondta a szemben ülő Zétény, majd meglazította a nyakkendőjét. – Milyen bájos lány – gondolta, pedig ez már a hatodik randevújuk volt.

Zenóbia közben Gergelyre nézett. Mit szól hozzá, hogy bekapott egy szirmot? Talán szentelt szírom volt. Mintha az étlapon is ezt olvasta volna. Ekkor Gergely előhúzott a köténye alól egy szál vörös rózsát, és átadta a lánynak.

– Te már most megkapod – nevetett szabályos fogsorával Zétény, mire Zenóbia nyakig pirult. Az egyik tévékamera egész közeliben hozta, ahogy megszaglászta a rózsát. Jót tesz a műsornak egy ilyen női pofi.

Zenóbiának nem kellett megvárnia a rózsaceremóniát, amin eldől, ki az a két lány, akinek Zétény rózsát ad. Már ott van a fináléban, és még befutó is lehet. A Nagy Ő, vagyis Vári Zétény választottjaként. Micsoda siker lenne! Huszonöt lányból jutott el ideig.

– Talán még egy külföldi utazásra is sor kerül – gondolta Zenóbia. Egy utolsó randevú mondjuk Indiában. Igen, az utazások miatt mindenképp érdemes volt jelentkeznie. De fel is fedezhetik mint modellt, színésznőt vagy riportert. Igaz, őt ez nem vonzza, tényleg csak a játék kedvéért vágott bele.

Gergely ezalatt visszament a Szantál étterem látványkonyhájába, és főtt tökdarabkákat kezdett rakosgatni egy edénybe. Nem zavarta a forgatás, hiszen mint hinduista kívülről szemlélte a külvilág ezen villogásait. Mégis nyitott és tájékozott volt, erről a tévéműsorról is hallott. Sőt felfedezte, hogy Vári Zétény egy amerikai filmsztárra hasonlít, abból a filmből, amiben a színész dzsigolót játszott.

– Nem tudni, hol találod meg az igazit – mondta ábrándozva Zétény. – Lehet, hogy egy perui tehenészlány, egy kínai falu doktornője vagy egy eszkimó lány, akikkel soha nem találkozol.

– Egy óbudai titkárnővel mindenesetre találkozott: velem – morfondírozott magában Zenóbia, és bekapott egy túrógolyót.

Aztán Zétényre mosolygott, mintha egyetértene vele. Ez az egyetértési taktika eddig is bevált.

– Lehet, hogy épp leszáll a villamosról az igazi, amikor én meg felszállok. Így elkerüljük egymást – folytatta Zétény. – Mit szólsz ehhez, Zenóbia?

– Érzem a paradicsomszósíz illatát, amibe tökdarabkákat rakosgat bele a hinduista – nézett el Zétény állig érő haja mellett Zenóbia a látványkonyha felé. És azt válaszolta: – Regénybe illő mindaz, amit mondasz.

A kamera most Zétényt vette, amint csillogó tekintettel figyeli Zenóbiát. Szép szőke és karcsú, és milyen frappáns válaszai vannak néha. Kár, hogy a másik versenyben lévő lány, a barna hajú Niki jobban tetszik neki. Vári Zétény mellesleg úgy érezte, hogy nem itt fogja megtalálni az igazit. Sebaj, ennyi lány még soha nem versengett érte, mint ebben a műsorban. Annak viszont nem örül, hogy felismerik az utcán. Ilyenkor baseballsapkát húz a fejére.

– Meglepetés – állt fel hirtelen Zenóbia. Lassan felemelte a jobb karját, és közben úgy tartotta a kézfejét, mintha homokot pergetne. A fejéig emelte, majd úgy engedte vissza, akár ha bársonyfüggönyt simogatna az ujjaival. Utána a másik karjával folytatta a mozdulatsort.

Elindult Zétény felé, aki szemlesütve nézte a lányt. Olyan parázsló, ahogy a csípőjét is mozgatja. Zenóbia azonban továbbtempózott Gergelyhez. A fiú pont tökmagot pirított, nem is vette észre, hogy a lány operatőrökkel a háta mögött közeledik hozzá. A stáb egészen izgalomba jött. Nem várt fordulat; a fináléba jutott lány megcsalni készül a jóképű és gazdag Nagy Őt. Egyébként még egy csók sem volt az eddigi tíz adás során.

Zenóbia Gergelyhez ért. Szőke haját megrázta, kézfejével a fiú fejéhez kigyózott, és megsimogatta a lófarkát. Bár Gergely a jógában elsajátította az önuralmat, most zavartan és mozdulatlanul álldogált.

– Megkínálhatlak egy kis indiai női szeszéllyel? – kérdezte Zenóbia.

Az operatőrök egyike Zétényre kamerázott, hátha a néhai élsportoló odakenuzik a turbékoló párhoz. Ám Zétény tiszta szívvel drukolt nekik. Javíthatatlan romantikus volt.

Zenóbia ajkához emelte az ujjait, és kihúzta azt a bordó rózsaszirmot, amit a túrógolyók mellől kapott be úgy fél óra.

– Itt az indiai női szeszély, még meleg – és Gergely tenyerébe rakta. A fiú Zenóbiára nézett, aztán a szirmot a tökmagok mellé tette. Folytatta a pirítást.

A műsorból persze kivágták ezt a jelenetet. Nem találták elég izgalmasnak, pedig Zétény könnyezni kezdett, amikor látta, hogy Zenóbiát visszautasítják, és ki is futott a Szantál étteremből. Igaz, egy másik randevűn a film vetítése végén ugyanígy viselkedett.

Azt már nem is vették észre, hogy Gergely felkapta a szirmot a tökmagok mellől, és hamm, bekapta. Izmos felsőkarján úgy megfeszült a vászoning, hogy később meg is kellett varnania egy helyen.

Galagonya

A selyemmajom apró lábai kikandikáltak a tortásdoboz oldalsó nyílásán. Rendben, a kínai naptár szerint a Majom évébe léptünk, és február van, őt akkor se kellett volna ellopni az állatkert pálmaházából.

Hiába makogta többször is Alpárnak, a gondozójának, hogy még csak nyolc hónapos, és ne engedje szabadon a látogatók közé, Alpár azért is mindennap kifényesítette a szőrét, és azzal a túl gondoskodó mosolyával a rododendronra tette.

Ilyenkor a kapucnis kabátos gyerekek két kézzel integettek neki, a szövetkabátos anyukák gügyörésztek hozzá, a dzsekis apukák némelyike meg a kopszodó fejbűbját vakargatta előtte. Inez, a selyemmajom körülpislantott, mert úgy érezte, összekeverik valakivel.

– Csigamadár! – rikoltotta Kokika, a szürke papagáj a közelben álló datolyapálma egyik ágáról.

A látogatók többségének több se kellett, rögtön otthagyták a selyemmajmot, és a papagájhoz tódultak. Inez szívéről selyemcukorka nagyságú kó esett le. Nem bírta a tömeget. Alpárnak gyakran panaszmakogott, hogy még erősödnie kell, nőnie – hiszen csak tenyéryi hosszú volt –, és megszeretnie az emberáradatot, a gondozófiú nem akarta őt meghallani azokkal a kajla füleivel.

„De minek, de minek, köpni kell, püjj, köpni” – mormolta magában Majtény az egyik kedvenc dalszövegét, és sietett vissza a munkahelyére. Belenézett a szembejövő csinos lány szemébe, de minek, minek... – Ezt megszívtam, pedig csak két pohár sört ittam tegnap.

A rendőrségen az imént vonták be egy évre a jogosítványát. Nem elég, hogy megint a szüleinél kell laknia, mert tavaly tönkrement, most már kocsija sincs. Egy nő; kisbetűvel, de inkább csupa nagybetűvel tudná őt kitaszajtani ebből a helyzetből.

Mókuskerekeztek az óvoda udvarán. Majtény megállt az utca felőli kerítésnél. A barátai nagy része már családos. Ő meg rohadtul lemaradt. Abban is, hogy informatikus lett, amikor mindig is fizikus akart lenni. Rendben, harmincöt évvel ezelőtt született, a kínai naptár szerint a Majom évében, de ez utóbbival végképp nem foglalkozott.

– Én még nem tudom úgy hernyóztatni a harisnyámat – mondta az egyik óvodás kislány a másíknak, aki épp a leharmonikázott harisnyáját húzta fel.

– Selyemhernyó – dűnyögte Majtény, és eszébe jutott Kína. Ott is járt, amikor még volt pénze. Keletutazóként.

Majtényt kirázta a hideg, bár amúgy is tél volt.

Amikor a selyemmajom apró lábai kikandikáltak a tortásdoboz oldalsó nyílásán, Adrián, a taxis meglepetten kiáltott fel:

– Biztos urak, nem bomba van benne, hanem egy állat – és a tűzszerész azonnal odaugrott. A taxis kocsijának hátsó ülésén feküdt a doboz, amit mindenestre óvatosan nyitottak ki. Inez barna szemei pislantottak rájuk.

Adrián felismerte a két napja ellopott selyemmajmot, akiről fotót is közöltek a napilapok. Naná, hogy az ismeretlen férfi utasa nem közölte vele, hogy mi van a dobozban. Csak arra kérte, vigye az állatkertbe. Adrián erre kihívta a biztos urakat, de a férfi addigra elmenekült.

Inez szívesen elmakogta volna, hogy Kázmérnak nevezik azt a férfit, és egy garzonban él egyedül. De a testével együtt a szája is didergett a dobozban, a gyomra meg csikkant egyet.

Kázmér banánnal kínálta az otthonában, ám ő nem csimpánz, nem él ezzel. Aztán ismeretlen eredetű magvakat adott neki, amikből evett is pár

szemet. Viszont nem mert elaludni, hátha altatót vagy kábítószerrel tettek bele. Kázmért figyelte, aki egész éjjel egy biológiai albumot tanulmányozott az ágyában.

– Még szeretkezni sincs hol – morgott Majtény, pedig nála ez az egyik belépő. Már a munkahelyi számítógépe előtt ült. Több internetes társkeresősítő is be volt jelentkezve. Régebben talált is nőket, kis- és csupa nagybetűvel egyaránt, most ez sem ment igazán. – Kéne bérelni egy kurva lakást – gondolta, és belépett a rendszerbe.

Majtényről úgy látszik, lepergett mindaz, amit a bölcsebb Távol-Keleten magába szívhatott volna. Ő inkább az itteni versenyszellemet szívta meg, ráadásul a legutóbbi barátnői a karrierjüket tartották előrébb, mint őt vagy a családalapítást. Igaz, Majtény sem bírta eddig fél évnél tovább egy nővel.

Akkor is utol akarja érni a barátait, neki gyerekek kellene. Elvették a jogosítványát, Majtény meg elveszi a kerékpárját, és azzal fog járni. Évekig verseny-kerékpározott, gyönyörű és okos női voltak, és őt is szépnek tartották. Akkoriban.

„Most randa vagyok” – ahogy mondani szokta. Fél csalódnai, de szerelmes lesz, égni fog, és behozza a lemaradását.

A kínai naptár szerint a Majom éve azoknak kedvez leginkább, akik ebben a jegyben születtek. Minden megy a maga útján. Hát Majtényt ezt nagy ívben nem érdekelte.

Inezt az állatkert éjszakai portása vette át, és Alpár már ott várta őt a bejáratnál. Hazatért, és ez selyemnél is lengőbb megkönnyebbülés volt Inez számára.

Bár Kázmér nem bántotta, sőt amikor a ballonkabátja belső zsebébe tette a pálmaházban, kifejezetten finoman fogta meg. Inez úgy látta, Kázmér csak egy lakótársat szeretett volna a személyében, és nem kísérletezni vele. Hiszen még szólni sem mert hozzá.

Nem úgy Alpár, akinek könny lepte el a szemét, amikor megpillantotta a selyemmajmot. Makogni kezdett, hogy vele ébredt, vele feküdt, és két napja nem aludt semmit. Cirógatta Inez pofiját, aki semmit sem értett Alpár beszédéből. Arra várt, hogy lepihenhessen.

Közben befutott az állatkert ügyeletes orvosa, dr. Csín Csilla, és alapos vizsgálat után enyhe gyomorrontást állapított meg Ineznél. Két hét tartózkodás a pálmaháztól – írta fel a receptet.

Inez hálásan pislogott rá. Végre egy kicsit megerősödhet, nőhet, és megszeretheti az emberáradatot. Selyemmajom-szeretettel.

– Galagonya! – rikoltotta az éjszakába Kokika, a szürke papagáj, aki ilyenkor már aludni szokott. Hogy melyik látogatótól hallhatta, nem tudni.

Mindenesetre Majtényt így hívták kiskorában.

Ladányi-Túróczy Csilla

A papírnők és a Tükör Szelleme

(Részletek)

3. fejezet

Hüvilyke és Hunyulga feleruhát ad a papírnőkre

Abban az időben történt mindez, mikor Hüvilyke és Hunyulga, Mogorvember és Hajrabló két unokája örömet leltek az öltöztetőbabákkal való játszózásban, nem voltak majmocskáik, sem hosszú lábú, szőke, földön kívüli babáik, csak néhány fecni papírlapjuk, helyesebben kartonlapjuk. Hüvilyke volt az idősebb, a papírnők, régi ismerőseink csak Ultrahangúnak hívták, mert szokása volt fölmászni a rozoga létra tetejére és Mogorvember hangos biztatása közepette fülsüketítő lármát csapni, persze ultrahangon.

*Ha felbong az ultrahang
a létra legtetején
a kilépő korlátján át
az egész város enyém
az énekiem ultrahang,
ultratitkos, ultrabiztos
hullámhosszon égi gang,
nem halljátok, mégis zúg,
én se hallom, mégis bűg,
égi gangon égi csőrű
sok agg néni összesűg,
nincsen nálam ultrahangúbb
unoka vagy dédunoka,
unalmas unokahúg.*

Tudta ám Hüvilyke, hogy minden érzékeny fülű lény hallását borzalmasan sérti az ultrahang, de sem ő, sem Mogorvember ki nem hagytak volna egyetlen vasárnapot sem e szertartás nélkül. Hunyulga, a hirtelenszőke kis-

testvér nagyon szeretett aludni, ám ő volt a Libapresszó ételkóstolója és főszakácsa is egyben: a presszóbéli látogatások rendre borzalmas hasfájással végződtek, de ez sem akadályozta meg Hajrabló Asszonyt abban, hogy folytassa a hagyományt. Ha Mogorvember nem volt otthon, még a kamrát is kinyitották, hogy onnan a legfurcsább, igen régi keltezésű konzerveket és befőttés üvegeket is kikeressék, amelyek nagy-szerűen illettek a Libapresszó étlapjára. (Egy ilyen alkalommal került sor a rozsdás kard esetére is.)

Most azonban arra vállalkozik a mese, jól figyeljetelek ám oda, hátha a galambok itt-ott megszággatták, hogy elbeszélje, mint esett a gyerekek papírnőkkel való találkozására, amely a kartonlányok életét oly gyökeresen megváltoztatta. Lilafej megnyilatkozásának délutánján történt, ismét vasárnap volt, és a két kislány alaposan elfáradt az olajos lábú asztal körüli észveszejtő kergetőzésben, amely miatt Mogorvember örökre kitiltotta őket a szoba szentséges légköréből, s míg Hajrabló Asszony rosszkedvű urát szolgálta ki, a két kislány bebújt a fürdőterembe. A kard miatt majdnem összetörtött sámlira ültek, és szemtelenül tanulmányozták Lilafejet, aki szegényszemre kopasz volt, mint nappal szinte mindig.

– Ne labdázunk veled? – kérdezte Hüvilyke.

– Nem jó ez labdának, nem elég kerek – felelte Hunyulga.

– Akkor töltsük meg vízzel a kádat, és úsztassuk meg benne.

– Gondolod, hogy elmerül?
 – Kipróbáljuk!
 – Tegyük bele sampont is, legyen jó habos a víz!

– Nézd, itt van a hőmérőhal, az is ússzon egyet.

Jött aztán a békasampon, a kacsasampon, mégpedig jó adag, mert Lilafej fürdővizének mindenképpen meg kellett adni a módját. Arra ügyet sem vetettek, hogy Lilafej szeme lán-gokat vet a haragtól, és Üvegkalandor vadul hadonászik a kardocskájával, egészen elmerültek a pancsolásban.

*Lilafej a fürdőkádban,
 fürdő, fürdő, fürdőkádban,
 lilafej és lilanyak,
 lilaorr, lilaajak,
 lila szeme lilavak,
 lilakopasz rémalak,
 esténként, ha felriad,
 öregasszony tar fejéről
 egy hajzatot elragad,
 úgy repül a vakablakon,
 a sötéten, a tűzfalon
 át a lila lenyakazott
 lilanő,
 hátha teste,
 és ki róla őt lenyeste,
 arra száll, arra halad,
 ilyenkor a lilafejről
 a hajzatot leemelni,
 lecibálni nem szabad.*

Mondanunk sem kell, a papírnők életük legnagyobb rettegését állták ki, a nedvesség félelmetes közelségbe került hozzájuk. Annyira gyöttrődtek, hogy inkább kiszaladtak a kád alól a lavór mellé, amely még nagyjából száraznak látszott.

– Hol lehet az a hátúszónő? – mondta akkor Hunyulga.

– Itt szokott lenni valahol, a kád szélén.

– De lehet, hogy nagypapa elrakta a kamrába.

– Gondolod, miért rakta volna el?
 – Nem szereti a fekete hajú nőket.
 – A hátúszónőnek fürdősapka van a fején.

– De látszik, hogy fekete hajú.

– Te be mersz menni még egyszer a kamrába?

– Inkább nem, most, hogy a nagypapa úgy megkergetett, jobb, ha nyugton maradunk.

– Nagy se fog örülni, mert megúszattuk ezt a bábút...

– Á, észre se veszi. Visszatesszük a polcra.

– Teleszívta magát vízzel.

– Na jó, de mire észreveszi, már nem leszünk itt.

– Akkor tegyük vissza a polcra.

A papírnők egészen a lavór mögé simultak és csak gyűrögették szomszédjuk kezét. Hunyulga azonban megpillantotta őket.

– Nézd, mi van ott! Egy sor papírnő. Ezeket te vágta ki?

Hüvilyke a mosdókagylóba tette Lilafejet, és az egyik szélső papírnő fejét fogva felemelte a sort a lavór mellől.

– Nem, dehogyis. Ilyen nagy papírnőkhöz nincs is karton, fogalmam sincs, hogy kerültek ide.

– Fel kéne őket öltöztetni kivágós ruhába. Fogalmam sincs, hol vannak az öltöztetőnők, inkább rajzoljunk nekik új ruhát.

Mindjárt meg is ragadták a papírnőket, rohantak a konyhába, de a lehető legnagyobb ívben elkerülve a nagykabátfogast, amely félelmetes tömegével fenyegette az előszobában megfordulókat, Hunyulga tudta, hogy test nélküli kezek rejtőznek benne, amelyeket valaki egykor elfelejtett kihúzni a kabátujjából, a kalaptartót pedig még a létra tetejéről sem lehetett elérni, ezért azt tartották róla, hogy egyszerűen lenyeli a feldobott

sapkákat, kesztyűket és rozoga esernyőket.

*Félelmetes égzengzetes
naftalinos nagykabátok,
egymást döntve és dőlöngve
a fogason lógtok, láttok,
fekete rossz szőrmebunda,
kibolyhodott szőtt kabát,
színházjáró gumiköpeny,
usánka és kucsmagát,
kesztyűk félig elhagyottan,
sálak, kendők – szakad ottan
szakadozik a szövet,
pirul a bőr, az övet
senki fel nem övezi,
sárga falra szögezi,
a svájcisapka nem tudja,
ki a kalaptartó foglya,
s mi van a kabáthalom
alatt, között, ujjakon
belül. Bélés színvakon?
Az álom s az alkalom.*

A konyhában Hajrabló csapott zajt az edényekkel, az asztalon azonban úgyis ott tornyosult egy rakás papír, és a félig kiszáradt filctollkészletet is megtalálták a gyerekek, bár utáltak vele rajzolni, más épp nem volt kéznél. Leültek a sárga sámlikra, amelyekről nem lógott le a lábuk, és a konyha szalonná átalakított részén nekiláttak a ruharajzolásnak.

A papírnők dideregtek, nem mint ha fáztak volna, csupán izgatottak voltak a váratlan eseménytől, amely megalkotásuk óta először tette lehetővé, hogy a fürdőterem Lilafej uralta világából kikerülhessenek. Ha csak arra gondoltak, milyen irtózatosan mérges lehet Lilafej az őt ért megaláztatás miatt, előre remegtek a hazatéréstől, Hüvilyke és Hunyulga ténykedése viszont nagy reményekre jogosította őket Üvegkalandort illetően – ha végre megpillantaná őket, mégpedig szép ruhácskákban!

Hamar kiderült azonban, hogy szép ruhácskákról szó sem lehet, a két lány félig használt, szakadós írólapra rajzolta a ruhákat, túl kicsi füleket illesztve hozzájuk, ráadásul csálén vágták ki, és előtte nem mérték le megfelelően a papírnőket, az öltöztetés kínos művelete után nyilvánvalóvá vált, hogy jobb, ha soha többé nem kerülnek Üvegkalandor szeme elé. Mivel a ruhácskáknak csak első felük volt, hátul ugyanolyan pucérok maradtak, mint eddig voltak, csak most ezt érezték is, bár korábban eszükbe sem jutott. A ruhafülek szinte semmit nem értek, Hüvilykének ezért az a csodálatos ötlete támadt, hogy cellulusszal ragasszák azokat a papírnők hátára, a cellulx közismerten mindenüvé ragad, ahová nem kéne, és soha nem úgy, ahogy azt a gyerekek szeretnék, az eredmény nem lehetett kétséges. Később Hüvilyke, mikor ki kellett mennie a fürdőterembe, a papírnőket csálé ruhájukkal együtt csak a fogas melletti tükörig vitte, amely előtt nagy halom újság volt feltornyozva, egy pillanatra letette barátnőinket, és a másik pillanatban már el is feledkezett róluk, így ragadtak egy kis feles cellulsszal a hátukon a papírnők a nagytükör előtt, a félelmetes ruhafogas és a bejárati ajtó rettegést keltő kisablaka között, kitéve mindenféle lég- és szövevethuzatnak.

4. fejezet

Hüvilyke két fotel közé esik és testet cserél

Soha olyan félelmetes nem volt még az éjszaka, mint akkor, mikor a papírnők a nagytükör előtt ragadtak. Hunyulga a titokzatos fotelágyban már rég elfeledte őket, Hüvilykének azonban eszébe jutottak, de annyira fáradt volt,

hogy nem tudott felállni a két összetolt fotelből készült rögtönzött ágyából. Hallani vélte a szerencsétlen papírnővérek sóhajait, a kabátujjakban és az ajtó kisablakán motoszkáló ismeretlen eredetű kezek kúszását, rettegve nézte a Búsulót, aki mintha kihajolt volna keretéből és az előszoba felé nyújtózott volna, borostás képe eltorzult és nyaka gumiként araszolt. Hüvilyke sikoltani szeretett volna, de nem jött ki hang a torkán, megmozdulni se tudott, nehezen vette a levegőt, mintha fogták volna mindkét kezét, mintha hátára súlyt ragasztottak volna, nem tehetett semmit, amikor a két fotel lassanként távolodni kezdett egymástól, ő pedig csak csúszott, csúszott lefelé, már csak a lepedő tartotta, aztán reccs, akár a villámsújtotta kárpit, végighasadt.

*Reccs,
a becses, repedő,
sebedő, fecsegő lepedő
oda már, oda ő,
bele hát úrinő,
kacsaláb-csecsemő,
alwást kereső
homokemberevő
bele nem heverész,
odalett az egész,
hasadozz, repedés,
hasadozz, szakadozz,
hasadékot okozz,
belehull, belehull,
szakadékba gurul
az a lány, a papír,
a papírsebe sír,
papi sebre se ír,
csak a kard, ami nyír,
ami nyír, ami vág,
karodon szalad át.*

A kislány a mélybe, a mélységes sötétségbe zuhant, elszárguldott mellette hajzatát vadul rázva egy hatalmas fej, a füle belsejében kopogott egy teknőspáncél, és egyszer csak egy

hideg, fémes valaminek ütközött, beverte a karját, valami forró csorgott le rajta, fájts is, meg nem is, könnyűnek tűnt minden, de nem értette, mi szorítja le a két kezét és miért fázik a háta.

– Valami nedvességet érzek – suttozta mellette egy hang.

– Ne ijesztgess – suttozta egy másik.

– Pedig igen, talán egy esernyőről csöpög a víz?

– Napok óta nem esett.

– Beáztunk! – sikoltott az első hangocska.

– Én nem érzek semmit – így a válasz.

– Hát te, Medilla, miért nem szólsz? Csak nem alszol?

Hüvilyke meresztette a szemét, hogy meglássa, ki beszél hozzá.

– Hunyulga, te vagy az?

– Mit dadogsz itt, Medilla, azt mondd meg, érzed-e a nedvességet.

– Hol vagyok?

– Hol lennél, ahol ez az Ultrahangú hagyott minket, az előszobában, a nagytükör előtt. Szerinted is ázik a plafon?

– De hát én a szobában vagyok, ott alszom!

– A szobában! Álmodban arra jártál? Soha nem voltunk még a szobában, Medilla. A plafonnal foglalkozz, ha ez beázik, nekünk végünk!

*Hüvilyke lett
hüvelyknyi lányka,
borsóhüvelyknyi pirlipátka,
perelt papírnőkkel hiába,
ő nem papír, fotel hasába
hasadt fotel hasába hátra-
zuhant csupán, de nem papír,
vérezni tud, a vérvényi pír
karjáról csendesen csepeg,
de ezt egy papírfő-papírnő
papír szerint nem érti meg.*

Hüvilykét nem érdekelte a plafon, rémálmom van, gondolta józanul, azt

álmodom, hogy papírnő vagyok, hát persze, ez nyilvánvaló, fel kell ébrednem.

– Hunyulga! – szerette volna kiáltani, de nem tudott kiáltani.

Nyilvánvaló, hogy ez egy rémálom, de fel kell ébrednem.

Nagy levegőt vett, és úgy érezte, kinyílik a szeme, kikel a sírboltszerű papírnő-létből, na most, hol a csillár, ha meglátom a csillárt, a szobában vagyok és felébredtem, de a csillárt nem látta.

– Medilla, belőled jön a nedvesség – hallotta megint az első hangot.

Hát mégsem ébredt fel? Felébredt és tovább álmodik, két álomba van bezárva, vagy ki tudja, még mennyibe.

– Biztos beütöttem a karom – mondta Hüvilyke, ha már álmodik, hát elbeszélget a papírnőkkel, miért is ne.

– Dehogy ütötted, mert akkor én is beütöttem volna.

– Pedig beütöttem és most vérzik.

– Vérzik? – kiáltotta a két papírnő egyszerre. – Mi még sírni sem tudunk, nemhogy vérezni!

– Pedig vérzik.

– Kiütött rajta Mancini néni őrülsége – állapította meg az első hang.

– Ki az a Mancini néni? – kérdezte Medilla.

– Most már azt sem tudod, ki Mancini néni? Mit fogunk csinálni egy őrülttel a kezünkön, Upsilla?

– Hátha tényleg beverte a fejét.

– A kezemet vertem be.

– Akkor a kezét, teljesen mindegy – mondta Upsilla, aki sokkal nyugodtabb természetű volt, mint a másik oldalon lévő papírnő.

Hüvilyke lázasan gondolkodott. Mancini néni, Mancini néni, biztos hallott már róla, de ezek mindenkit más néven ismernek, mint ő, az előbb nem őt magát nevezték Ultrahangúnak? Hát persze, a létrás jelenetek miatt. De ki Mancini néni, ki volt őrült a család-

ban? Ami azt illeti, ez nem könnyített a helyzeten, mert hozzávetőlegesen mindenki őrült volt, Mancini néni azonban a jelek szerint túltett a többiekén.

– Upsilla – fordult Hüvilyke a bal oldali, józanabb papírnőhöz –, be kéne kötözni a karom.

5. fejezet

Üvegkalandor színre lép

*Véletlenül megszúrtalak,
mert kardom éle vág, de vak,
papírcod papírfehér,
papírkarodra most a vér
piros patakot rajzol szépen,
három piros csepp a kardélen,
éles papiros kardomon,
ilyen szín tintát még nem láttam,
sehohol tükörben nem találtam,
jöhet huzat vagy villanyáram,
a cseppek megmaradnak nálam.*

– Úgy van, be kellene kötözni a karját – tette hozzá a dalhoz az éneklő hang a sötétségből. Helyesebben a tükör felől.

– Üvegkalandor? – sikoltott fel az ismeretlen nevű papírnő.

– Tükörszellem, ha szabad kérnem.

– Ó, Üvegkalandor, nekünk már csak az marad, micsoda boldogság, hogy végre megismerhetjük önt!

– Medilla, bocsásson meg, nem értem, hogy történhetett. Sejtelmem sincs, hogy ejthettem sebet a karján, hiszen a tükör köztünk van.

– Honnan tudja, hogy ön volt? – kérdezte Hüvilyke, aki nagyon kellemesnek találta a Kalandor hangját és udvariaságát, hiszen korántsem kényeztették el hasonló figyelmességekkel.

– Éreztem, hogy a kardom éle puhába szalad. És nézze, a három vércsepp még ebben a vaksötétben is látszik!

A három papírnő meresztgette a szemét, persze nem a három vércseppre voltak annyira kíváncsiak, hanem Üvegkalandor két szép ragyogó szemére, elsősorban Hüvilyke-Medilla szerette volna megpillantani, mert ő még soha nem látta. A három vércsepp azonban valóban ott ragyogott a kardon.

– Különös – mondta Upsilla –, hiszen mi könnyezni sem tudunk, nem-hogy vérezni.

– Az lehet, hogy ti nem tudtok, de én igen – felelte dacosan Hüvilyke.

– Üvegkalandor, szúrjon meg engem is – kérlete a harmadik papírnő.

– Soha nem sebeznek meg egy hölgyet szándékosan! – tiltakozott a lovagocska.

– Könyörgöm, megengedem, tegye meg, kérem, csak egy egészen kicsi sebet ejtsen, hogy megtudjuk, képes vagyok-e vérezni.

– Ne kérje tőlem, Imilla – hangzott a válasz –, esküm tiltja, hogy egy hölgyre emeljem kardomat!

Imilla azonban hajthatatlan volt, hát Üvegkalandor megkísérelte elérni őt kardjával. A tükör felülete azonban nem nyílt meg, mint az imént.

– Mire vár, Üvegkalandor, miért nem vág meg? – toporzékolat Imilla.

– Hölgyem, a kardom nem tud áthatolni a tükrön.

– És az előbb miért tudott? – méltatlankodott a papírnő.

– Sejtelmem sincs – válaszolta a férfiúcska.

– Tudom én, tudom, ön csak Medillát hajlandó megsebezni, micsoda méltatlan viselkedés! Hiszen nem is lát bennünket, honnan tudhatná, hogy ő a legszebb?

– Egy szóval sem állítottam ilyesmit, hölgyem.

– Nem is kell azt kimondani, értem én szavak nélkül is.

– Úgy viselkedsz, mint Mancini néni legrosszabb napjaiban – hurrogta le Imillát Upsilla.

– Mi közöd hozzá!

– Hölgyeim, könyörgöm, ne kapjanak hajba!

Hüvilykét a két szélső papírnő ideoda huzigálta, megpróbálták szabad kezükkel elérni egymást, noha hajuk persze ugyancsak papírból volt, és a kartonpapírt nem könnyű megszagatni, vagyis a veszély nem volt igazán nagy.

– Üvegkalandor, válasszon le engem a két szélső papírnőről, nagyobb vérveszteséget is vállalok, csak ne kelljen hozzájuk ragadva élnem! – suttogta Hüvilyke a tükör és a három világító vércsepp felé.

– Sajnálom, Medilla, a kardom nem hatol át a tükrön, szavamra mondom.

– Nem csupán Imillát nem akarta megszűrni?

– Szó sincs róla, a tükör szilárdabb, mint valaha.

– Kérem, ne szólítson Medillának, nem ez az igazi nevem – susorgott tovább Hüvilyke.

– Ó, mindenkinek több neve van, hogyan szólítsam hát?

– Hüvilykének – suttogta a kislány.

– Hüvilykének? Különös név – mondta az Üvegkalandor, miközben a két szélső papírnő továbbra is ráncigálta a középsőt, de szerencsére egy szót sem hallottak a párbeszédéből.

– Üvegkalandor, elég volt ebből! – kiáltotta akkor Imilla –, magyarázatot követelek! Miért nem nyílik meg a tükör?

– Nézze, hölgyem, ha akarja, elmesélem a történetemet, akkor talán rájövünk, miért történik mindez.

– Nagyon helyes, uram, mesélje csak el a történetét, mi addig kényelembe helyezük magunkat, nem igaz, hölgyeim? – javasolta Hüvilyke.